REVISTA CENTRULUI DE STRATEGII APLICATE

DIPLOMACY & INTELLIGENCE

Nr.3
Aprilie 2014

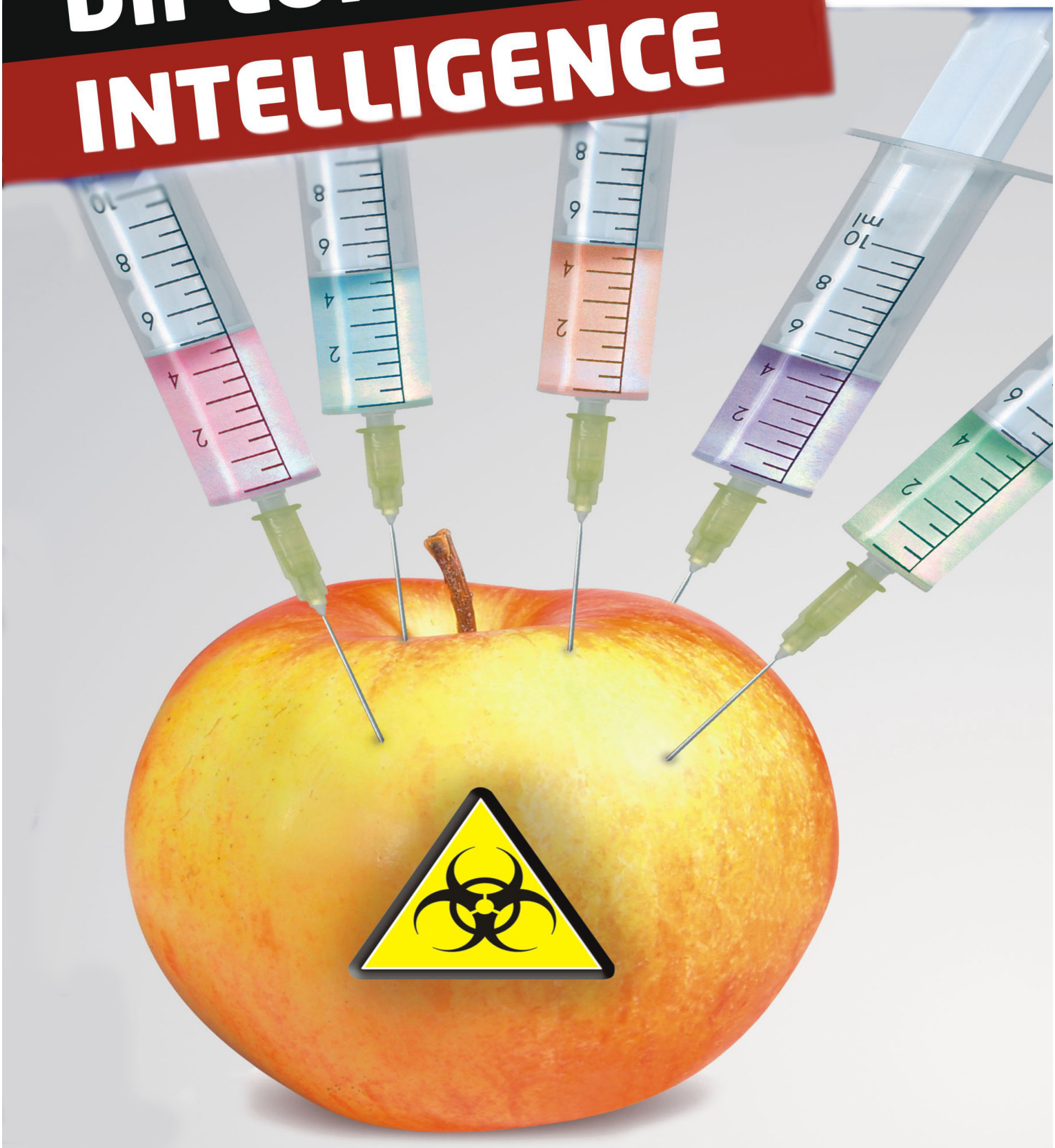

REVISTĂ DE STIINTE SOCIALE, DIPLOMATIE SI STUDII DE SECURITATE

Bordul editorial

Laura RITEŞ - Director Direcția Procedură Legislativă, Sinteze şi Evaluări la Camera Deputaților
Ionuț IFRIM – Conf. Univ. Dr., cercetător ştiințific la Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române
Adrian CĂMĂRĂŞAN – Lect. Univ. Dr., Şef serviciu Protecția informațiilor clasificate la Autoritatea de Supraveghere Financiară
Corina Georgiana LAZĂR – Lect. Univ. Dr, Facultatea de Administrație Publică, Şcoala Națională de Studii Politice şi Administrative
Dragoş Tiberiu NIȚĂ – Expert la Institutul Cultural Român
Mihai MĂRGĂRIT – Consilier parlamentar la Camera Deputaților
Sarmiza ANDRONIC - Lector la Institutul Diplomatic Român
Mariana CAPOTĂ – Consilier parlamentar la Camera Deputaților
Ruxandra RÎMNICEANU – Dr. ing. expert INFOSEC
Andy Constantin LEOVEANU - Lect. Univ. Dr, Facultatea de Administrație Publică, Şcoala Națională de Studii Politice şi Administrative
Dorin–Marinel EPARU - Lector Universitar, Departamentul Operații Întrunite, Studii Strategice şi de Securitate, Facultatea de securitate şi apărare, Universitatea Națională de Apărare „Carol I"

Redactor Şef

Valeriu ANTONOVICI – Cadru Didactic Asociat la Facultatea de Ştiințe Politice, SNSPA,

Redactor Şef Adjunct

Petrică-Mihail MARCOCI - Lect. Univ. Dr. Academia de Poliție „Al. I. Cuza"

Secretar General Redacție

Ionuț RITEŞ – Şef Birou, Camera Deputaților

Preşedinte de onoare

Ştefan GLĂVAN - Prof. Univ. Dr. Ambasador

Tehnoredactare

Diana COSTAŞ, Ionut Carol LOGOFĂTU, Anca CROITORU,
Vornicu GEORGIANA, Daniela BULEARCĂ, Iuliana FOLTEA

Opiniile exprimate în textele publicate aparțin autorilor şi nu reprezintă punctele de vedere ale CSA. Autorii îşi asumă întreaga responsabilitate pentru ideile exprimate.
Drepturile de autor rămân în proprietatea autorilor.
ISSN 2344 – 3650
Indexată în:

Centrul de Strategii Aplicate

Cuprins

Ambasador Prof. Univ. Dr. Ştefan Glăvan – Uniunea Europeana si evolutia statelor in zona de Vest a Balcanilor. **5**

The European Union and the evolution of the states in the Western Balkans

Col. Dr. Dorin –Marinel Eparu – Considerații privind impactul transformărilor mediului internațional de securitate asupra securității regionale și naționale 11

Considerations on the impact of the international security environment changes on regional and national security.

Dragoș Tîrnoveanu – Noțiunea de intelligence în contextul emergenței paradigmei multipolare și asimetriei conflictului 28

The notion of intelligence in the context of the emergence of multipolar and asymmetric conflict paradigm.

Nicolae Zavergiu, Cătălin Boagiu – Politica Națională de Securitate a României 38

Romania's National Security Policy.

Pompiliu Mistodie, Constantin Moraru – Combaterea și contracararea terorismului 49

Combating and countering terrorism.

Cristina Fica – Dreptul la viață 57

The right to Life

Mădălina Matei – Gestionarea crizei Kosovo între diplomație și conflict 67

Kosovo - Crisis management, between diplomacy and conflict

Luminița Tundrea – Libia și redefinirea intervenționismului internațional – Război pentru Pace? 74

Redefining „international interventionism": Libya - War or Peace?

THE EUROPEAN UNION AND THE EVOLUTION OF THE STATES

IN THE WESTERN BALKANS

Ambasador Prof. Univ. Dr. Ştefan Glăvan

The countries of the region of the Western Balkans represent a real challenge for the European Union, their accession criteria to this Union being linked to the political and economic aspects based on the EU laws and the policy. In spite of the fact that the Western Balkans are made up of states which are in different positions from the point of view of the standards imposed by the EU, its enlargement will continue in the future depending on the individual performances of each state, according to the required standards. Therefore the states of the Western Balkans are different from the point of view of their accession criteria to the European Union and from the point of view of the moment of their accession.

The functioning of the democratic institutions of the Balkan states started to register remarkable progress, their judicial systems being more competent. The protection of human rights and the protection of minorities differ in the region, being registered some discrimination cases.

In order to understand the current situation of the EU enlargement, it is important to consider "The strategy of enlargement of 2007 – 2008" according to which "the following years will be essential for consolidation of the transition process in the Western Balkans region. The states must have an individual responsibility in promoting the regional cooperation which has a very important role in reconciling the neighboring relations." Another important aspect is the fact that the European citizens have the privilege to have neighbors who enjoy the benefits of stable democracies, prosperous market economies, having the public support as to the enlargement agenda. The European Union must assure the peace, stability, prosperity, democracy, the human rights and the state of law in Europe, as a main development factor. The current enlargement wave, in comparison to that of 2004 and 2006, includes a group of states which are in different stages of achieving the Copenhagen criteria. The enlargement process is irreversible, the

relations of the European Union with the states in the Western Balkans are focused on this process.

In December 2002, in Copenhagen, the European Council confirmed the European perspective of the states of the Western Balkans, considered to be "potential candidates' for the EU, underlining the fact that their efforts will be supported for reaching this goal.

The cooperation among the Balkan states was essential for the development of the region, taking also into consideration the fact that their problems have a trans frontier dimension. .On 7 February 2008, the Regional Council for Cooperation was founded, which succeeded to the South East Stability Pact. The purpose of this Council was to foster the progress in different fields of cooperation and to offer the countries in the region, a platform for their European and Euro-Atlantic accession. Promoting regional cooperation among the Western Balkan states has always represented an essential objective, knowing the fact that there is a lack of trust in the region.

The last war in the region was that of Kosovo, which ended in 1999 with the NATO intervention. The term of "Balkans" became widely spread in the 19th century, the term " Balkanization" representing an identity emblem of a region of Europe. It is a mixture of peoples, aspirations and contradictory revendications.

At the same time, the Balkans region is the expression of the national complexity, and of the endless conflicts. The region of Kosovo confronted itself with exclusive and antagonistic claims expressed by two peoples claiming the same territory, having two solutions- the victory of a people which entails frustrations, inventing the political coexistence.

The regional conflicts were the result of the national, political and economic conflicts, indicating a moderate degree of cooperation and the mistrust among the states in the region. The intention of building cooperation is not new. Going back in time we could notice that after the Second World War, France and Germany tried to reach peace and cooperation, but such an initiative was meant for economic reasons. Regional cooperation is a very important concept for the economic development, political stability and the security of the countries in the region of the Western Balkans:

Albania, Bosnia-Herzegovina, Croatia, Serbia and Montenegro. After the enlargement wave of 2004, the frontiers of the European Union became very close to those of the Western Balkan states.

After the accession of Bulgaria and Romania to the European Union, in 2007, the region was surrounded by EU member states. There are still challenges for these states and that is why the regional cooperation is so important.

Under these circumstances, through cooperation, these states of the Western Balkans region, have the possibility to become candidates for the accession to the European Union. They realized the fact that they have mutual responsibilities and considerable benefits.

There are three important aspects of regional cooperation which are also important for the economic development of the region:

- the political aspect
- the economic aspect
- the security aspect

The EU political strategy for the accession of the countries of the Western Balkans, is SAA (The Stabilization and Association Agreement), the regional cooperation being a basic prerequisite of the strategy.

The regional cooperation is one of the main objectives of the Thessaloniki Summit of 2003. The countries in the region undertook to continue the regional development, promoting a series of objectives in the field of free trade, of the creation of regional markets for electricity and gas, development of transport, energy and telecommunications, environment, technological research and parliamentary cooperation. For some years the SAA fostered the development of regional cooperation. The use of the regional cooperation instrument was considered to favor the establishment of a trust consensus. The political will and the engagement undertaken by the Western Balkan states is the key in the development of cooperation, the main effort being achieved by the states themselves

The South East European Cooperation Process was the voice of the region and plays an important role in the development process of regional cooperation.

The development of economy is the most important responsibility for the

Balkan states and the regional cooperation contributes to the economic development. The regional cooperation contributes to the increase of the business quality which will stimulate the foreign investments, the increase of the number of jobs and the raising of the living standard in the region.

The development of infrastructure has an essential importance for the state economies. Under such circumstances, the South-East Europe Transport Observatory planned to develop efficient transport networks.

Organized crime and corruption are threats at the address of security, stability and economic development of the region. The regional cooperation can have palpable results in the filed of security.

In order to promote regional cooperation, the states in the Western Balkans, the EU can provide the political and the financial support by the Community Aid for Reconstruction, Development and Stability (CARDS). This is a SAA instrument and it has the main importance in the development of cooperation.

The states of former Yugoslavia (Croatia, the Republic of Macedonia, Montenegro, Bosnia - Herzegovina and Albania) are supposed to be included in the following wave of EU enlargement.

Starting with 2007 year, after the accession of Bulgaria and Romania, these states are part of the Central - Eastern Free Trade Agreement together with the Republic of Moldova.

In the last 15 years, the history of the states in the region has been characterized by political and social conflicts, having a historic, ethnic and religious reasons. All these states have an inferior level of economic development in comparison to the states of the European Union.

At the same time, the strategic binding position between the East and the West favor the drug traffic in the region as well as the traffic of human beings, the victims being young women of Romania, Bulgaria and the Republic of Moldova.

In the contemporary world, the evolution of the states in the region is linked to the development of the relations with the EU and NATO. It also depends on the implementation rhythm of the internal reforms (consolidation of the state of law, of the market economy) and in the case of Serbia and of Bosnia Herzegovina, of the cooperation with International

Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia located in The Hague).

The relations of the EU with the states in the region has a special importance, the region represents an area which has accession perspectives to the EU, which is in the interest of the states and also of the EU.

The Feira European Council of 2000 year confirmed the fact that the states of the Stabilization and Association Process (SAP) are potential candidates to the EU accession having a clear European perspective.

The current situation in the Balkans is marked by an intensified nationalistic spirit, a reduced mobility of the labor force, a difficult economic situation, an institutional fragility and a reticence of the states in the area towards the evolution of the neighboring Eastern European states which have recently become EU members. This fact is perfectly explainable by the gap registered in the situations of the different states in the region.

Concerning the stage of the EU relations with the states of the Western Balkans, this is more or less advanced, depending on the achieved progress and the existing political situation in each state. The stage of the process of the states accession to the EU must be analyzed taking into account the progress which has been achieved by each state and also the current situation in the EU (the institutional reform in course of achievement is absolutely necessary for the good functioning and organization of the accession process).

The events in Yugoslavia and in the post Yugoslav region in the last few decades have an economic, geopolitical and geo strategic relevance for the Southern, Central and Eastern Europe and for the Mediterranean area. The Western Balkan States have made constant efforts for building peace, stability and security in this region of Europe and for reaching the standards of the European Union, by meeting the necessary conditions. The social and political development of the Western Balkans, the creation of the national policy started later in comparison with other regions of Europe. The area has a high political, economic, military, cultural and demographical potential. The Western Balkans and the Black Sea Region can represent not only a "reservoir of Euro-Atlantic interests" in the region but also the extension of the Mediterranean

Basin towards the Baltic Sea and also further to the Central Asia and the Middle East. The social and political development of the Western Balkans, the creation of the national policy started rather late in comparison with other regions of Europe and in many cases this process is not finalized.

It is necessary to take into consideration the incomplete formation of the national policy, the great number of groups in transitional situations, the disputes on the state territories and the creation of the structures which have been affected by the political conflicts. At present, the majority of the Balkan countries are connected to the European flow of accession and the necessary instruments for the political and economic development are used in the accession process, which can lead to the regional stability of the European space. In spite of this situation, there are factors which can entail the destabilization of the region. In this respect one can mention the non clarified status of Kosovo region and the fact that there are states which did not recognize the existence of a powerful Albanian ethnic current in the region, of a Greek-Macedonian dispute on the subject of the state name, the existence of the Islamic Fundamentalist groups and the presence of the refugees, situations which can jeopardize the rather fragile stability of the European region, placed in the neighborhood of Romania.

The interest of the EU is to see a region which advances rapidly on the road of political and economic reforms, of peoples' reconciliation and accession to the EU. The candidate states to the EU and the potential ones must continue their reforms in order to speed up their EU accession. In this accession process, the targets which must be pursued are: the observance of the rule of law, the freedom of expression, the good neighboring relations, the observance of the minorities' rights and the fight against corruption and organized crime.

CONSIDERAȚII PRIVIND IMPACTUL TRANSFORMĂRILOR MEDIULUI INTERNAȚIONAL DE SECURITATE ASUPRA SECURITĂȚII REGIONALE ŞI NAȚIONALE

Col. Dr. Dorin –Marinel EPARU

Abstract

Transformarea din bi în unipolaritate şi, în viitorul previzibil, în multipolaritate, reprezintă una din principalele trăsături ale fenomenului globalizării, care este definit, pe de o parte, de competiția acerbă pentru accesul la resursele de tot felul, de tendințe conflictuale inerente sistemului de relații internaționale şi, pe de altă parte, de o serie de succese apreciabile în diverse domenii cum sunt cele economic, cultural şi social, de o dezvoltare susținută şi sofisticată a tehnologiei, de apariția unor noi sisteme de arme cu letalitate crescută, ca şi de noi riscuri şi amenințări asupra păcii globale şi securității. Trăim într-o lume nouă, dar nu există o nouă ordine mondială, nici o nouă dezordine mondială. Există însă un spațiu de siguranță în Europa şi unul de haos şi pericol în afara lui.

Cuvinte cheie: securitate, mediu internațional, riscuri şi amenințări, post-modern

The transformation from bi- to uni-polarity and, for the foreseeable future, to multi-polarity, represents one of the main traits of the globalization phenomenon, which is defined on the one hand, by the fierce competition for access to resources of all kinds, by the conflicting forces inherent to the international relations system and on the other hand, by a series of sounding successes in such fields as economy, culture and society, by a sustained development in state-of –the-art technologies, by the advent of new weapon systems with increased lethality, as well as by new risks and threats to global peace and security. We live in a new world, but there is no new world order, no new world disorder. There is a zone of safety in Europe and one of chaos and danger outside it.

Într-o societate în care schimbarea este definitorie, oamenii au de răspuns unei provocări esențiale pentru a supraviețui şi pentru a evolua social, cultural si moral: adaptarea. Aceasta nu se poate realiza decât printr-o modalitate eficientă de regândire a spațiului social, de reconstruire a variabilelor lui, astfel incât individul să poată reacționa adecvat la solicitările mediului.

Mediul de securitate, ca realitate contemporană, înglobează ansamblul condițiilor, proceselor şi al fenomenelor politice, diplomatice, economice, sociale, culturale, militare, ecologice şi informaționale, interne şi internaționale, care condiționează nivelul de protecție a individului, a comunității, statului, a zonei, regiunii etc. pe timpul promovării propriilor interese. Prin prisma structurii sale deosebit de complexă şi datorită dependenței sale evolutive de multitudinea de factori obiectivi şi subiectivi, determinarea trăsăturilor şi tendințelor evolutive ale mediului actual de securitate impune o abordare care să ia în considerare multiplele transformări ce au loc în toate domeniile vieții sociale.

Sintagma „mediu de securitate" defineşte totalitatea factorilor, condițiilor şi relațiilor existente în domeniile fundamentale ale societății omeneşti şi comunității internaționale, la un moment dat, pe o anumită arie geografică de referință. În funcție de aria de referință, mediul de securitate poate fi global, continental, regional, zonal, național ori, mai restrâns: mediul internațional de securitate sau mediul intern de securitate.

1.Mediul Internațional de securitate

Conținutul mediului de securitate este exprimat prin natura, calitatea şi dimensiunea relațiilor care se dezvoltă în domeniile: politic, diplomatic, economic, militar, social, ecologic, juridic, informațional, etc., considerate ca domenii ale vieții internaționale. Prin expresia mediu de securitate, una destul de frecvent întrebuințată, se delimitează „… un concept relațional, ce presupune o adaptare şi o ajustare permanentă a unui set de parametri interni (economico-sociali, politici, militari, juridici, culturali şi morali) la condițiile mediului internațional, un proces cu o dinamică fluidă, orientat spre prezervarea spațiului, idealurilor şi valorilor comune şi totodată, punerea acestor elemente într-un echilibru stabil, neafectat de factori de risc sau de amenințări."

Începutul secolului XXI este, trebuie să recunoaştem, caracterizat de schimbări politice majore care influențează semnificativ sistemele de securitate euroatlantice si europene. În mediul actual de securitate continuă să se identifice cooperarea statelor în asigurarea propriei securități şi in promovarea atât a intereselor naționale, cât şi a valorilor universale, pe baza afirmării tot mai evidente a principiilor democrației şi economiei de piață.

Ierarhia centrelor de putere a cunoscut o modificare semnificativă, atât prin schimbarea modului în care protagoniştii îşi asumă şi joacă rolurile, cât şi prin accentuarea treptată a tendințelor de reconfigurare strategică a parteneriatelor, în funcție de interesele si obiectivele de securitate ale principalilor actori. Schimbările profunde petrecute la început de mileniu, care au culminat cu declanşarea razboiului împotriva terorismului, extinderea istorică a N.A.T.O. şi U.E. reprezentând practic sfârşitul războiului rece, constituirea Consiliului N.A.T.O. - Rusia, reconfigurarea, după 2005, a opțiunilor Ucrainei de aderare la Alianța Nord-Atlantică şi la Uniunea Europeană, demonstrează dinamismul fară precedent al mediului actual de securitate.

Redimensionarea mediului de securitate actual prin restructurarea organizațiilor internaționale de securitate, redefinirea conceptelor privind lupta colectivă împotriva terorismului internațional impun noi aspecte ale politicilor la nivel planetar. Supusă modificarilor impuse de fenomenul general al mediului de securitate, lumea se schimbă, capătă un caracter global, apar noi provocari şi amenințări, sunt generate noi forme de violență, motivate de neînțelegeri etnice şi religioase, şi, nu în ultimul rând, se modifică sistemul actual al mediului de securitate.

Se evidentiază tendința factorilor de putere de a spori importanta actuală a structurilor în care dețin rolul principal, în scopul asigurării unei pozitii cât mai avantajoase în noua arhitectură de securitate. Riscurile si amenințările asimetrice se amplifică în intensitate şi ca arie de manifestare, iar prevenirea si contracararea acestora va constitui şi în continuare o prioritate absolută atât pentru statele democratice, cât şi pentru organizațiile internaționale de securitate.

Atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 care au vizat obiective simbolice importante pentru lumea democratică, au făcut ca secolul XXI să debuteze violent, prin acest cutremur politic de amploare planetară. Evenimentul a declanşat evoluții geopolitice la scară planetară, ale căror reverberații afectează pe termen lung şi în profunzime comunitatea internațională în întregul său. El a determinat începutul un adevărat război de nivel mondial, îndreptat împotriva terorismului, un război de o factură neobişnuită, clasificat ca fiind asimetric, în care beligeranții sunt forțele care se opun ordinii, democrației şi civilizației de tip occidental, respectiv forțele democratice care încearcă să se impună în fața dezordinii. Este de evidențiat faptul că, dacă până la acest eveniment, fenomene precum terorismul, traficul de droguri, traficul de arme mici, migrația ilegală, spălarea de bani erau abordate în mod individual, cu mai multă sau mai puțină eficiență, dintr-o dată s-a descoperit că în practică ar putea fi observată o coordonare al acestor probleme diferite, utilizată de către rețelele criminale interne şi transfrontaliere ca o cale de a îmbunătăți eficiența activității lor.

Numărul mare de variabile care pot interveni şi modificarea lor pe parcursul desfăşurării conflictelor, determină un grad major de lipsă de predictibilitate în anticiparea acestora. Din alt punct de vedere, soluțiile de rezolvare a conflictelor nou apărute sunt tot mai puține, impunând trecerea rapidă de la dialog la forță, respectiv, de la acceptare la acceptare prin impunere. Evenimentului din septembrie 2001 i-au urmat alte acțiuni criminale asemănătoare, în mai multe părți ale lumii, declanşând un proces de transformare profundă a mediului de securitate şi generând consecințe ce afectează, pe termen lung şi în profunzime,comunitatatea internațională.

Într-un astfel de context tensionat şi complex, securitatea fiecărei țări, ca şi securitatea comunității internaționale în ansamblu, se bazează nu numai pe capacitatea de reacție şi adaptare, ci şi, mai ales, pe capacitatea de anticipare şi de acțiune pro-activă. Într-o lume complexă, dinamică şi conflictuală, aflată în plin proces de globalizare, înțelegerea profundă a tendințelor majore de evoluție a securității internaționale şi a modului în care fiecare țară are şansa să devină parte activă a acestui proces constituie o

condiție esențială a progresului şi prosperității.

Într-o lume dinamică şi turbulentă, aflată în plin proces de globalizare, înțelegerea profundă a tendințelor globale şi a modului în care țara în cauză are şansa să devină parte activă a acestui proces este o condiție esențială a oricărui progres.

Diminuarea în ultimii ani ai rolului ONU în prevenirea şi gestionarea conflictelor armate a devenit un factor generator de insecuritate, care conduce la amplificarea disputelor politico-militare dintre marile puteri şi la creşterea nivelului de neîncredere dintre state. Pe de altă parte, globalizarea condiționează într-o mare măsură mediul global de securitate, efectele sale fiind dublate de acțiunile de integrare europeană şi euroatlantică ale fostelor țări sovietice, reafirmarea spiritului de putere mondială al Federației Ruse sau de dorințele de afirmare a țărilor din zona Asiei de Sud-Est pe scena politică mondială, respectiv de efortul țărilor arabe de reconsiderare a rolului lor în ecuația de securitate.

O altă cauză a existenței unui mediu de securitate fluid derivă din efectele dezastrelor naturale din ultima vreme, din modificarea proceselor naturale la nivel global (încălzirea climei, lipsa apei potabile, inundațiile, cutremurele, epuizarea resurselor etc.), ce devin tot mai prezente. Se apreciază că, riscurile unei confruntări militare pe scară largă continuă să se diminueze, dar evoluția evenimentelor din ultimul timp, pot contribui la apariția unor stări conflictuale care pot degenera în conflicte deschise, cu implicații majore asupra unei întregi zone sau regiuni. Lipsa anumitor principii şi norme referitoare la modul în care trebuie să se manifeste mediul de securitate, pot conduce la apariția unui fenomen cu efecte dezastruoase la adresa existenței omenirii, prin adâncirea şi perpetuarea stării de haos şi degradarea ei într-o dezordine generalizată.

Într-un mediu geopolitic globalizat şi globalizant, aflat într-o evoluție deosebit de dinamică, la nivelul comunității internaționale se conturează tot mai mult convingerea că două sunt problemele fundamentale care dau contur evoluțiilor de amploare planetară: dezvoltarea economică şi securitatea internațională.

De remarcat acest lucru, pentru că, la începutul anilor ’90, imediat după prăbuşirea „Zidului Berlinului”, lumea a trăit un moment de euforie pacifistă,

anticipând bine-meritatele şi mult aşteptatele dividende ale păcii.

Începutul noului mileniu a revelat o lume ascendent conflictuală, cu tendințe anarhice, generând riscuri majore la adresa ordinii internaționale şi a intereselor naționale legitime. România se va putea adapta eficient la schimbările profunde ale mediului de securitate global numai în măsura în care se va poziționa corect şi oportun în ansamblul relațiilor internaționale, în măsura în care va participa la configurarea lor.

În analiza trăsăturilor şi tendințelor mediului internațional de securitate, trebuie să avem în vedere următoarele premise:

- mediul internațional se află într-o schimbare rapidă; schimbările sunt, într-o anumită măsură, previzibile ca natură, amploare şi durată, dar sunt însoțite de o mare doză de incertitudine; unele schimbări ce se prefigurează pot avea caracter seismic, de discontinuitate;
- în contextul acestor schimbări globale majore, pe fondul unei economii ascendent globalizate, se profilează o şansă reală de evoluție economică pozitivă, aptă să creeze prosperitate; înscrierea pe acest trend nu este o certitudine garantată pentru fiecare țară; ea depinde de capacitatea fiecărei țări de a prinde trenul oportunităților favorabile; din acest punct de vedere, pentru o țară, cel mai mare risc este acela de a rămâne ori de a fi împinsă în afara proceselor globalizatoare pozitive , adică, în fapt, în afara istoriei;
- proliferarea noilor riscuri şi amenințări amplifică aspectele de insecuritate ale mediului global, fapt ce va duce la destructurarea actualei ordini internaționale; ca urmare, în perspectiva următoarelor decenii, ordinea globală va arăta sensibil diferit;
- centrele de putere globală – actuale sau emergente, statale sau virtuale – (îndeosebi Statele Unite, Uniunea Europeană, China şi Federația Rusă, precum şi NATO ca entitate) vor avea rolul primordial în configurarea şi orientarea mediului economic şi de securitate global;
- cu toate că actorii nestatali vor dobândi un rol crescând în determinarea mediului economic şi de securitate global, statele naționale vor continua să dețină rolul primordial atât în plan politico-juridic (formal), cât şi în plan informal;

- atât comunitatea internațională în ansamblu, cât şi fiecare stat în parte vor rămâne profund vulnerabile în fața terorismului; natura şi amploarea terorismului vor evolua într-un sens care îl va impune, în continuare, ca principal factor de risc la adresa securității – un risc major, a cărui contracarare rămâne o chestiune de viață sau de moarte; terorismul şi proliferarea armelor de distrugere în masă pot fi considerate, din acest punct de vedere, ecuația cea mai toxică a incertitudinii în domeniul securității globale, în condițiile în care regimurile nedemocratice, totalitare pot reprezenta suportul operațional şi logistic cel mai periculos al unei astfel de ecuații;
- în general, lumea va continua să fie puternic conflictuală; sursele conflictelor vor opera atât în domeniul accesului la resurse şi la mecanismele de distribuție a acestora, cât şi în cel al diferențelor identitare pe temeiuri ideologice (democrație vs. totalitarism), etnice, culturale sau religioase (având ca principal vector extremismul islamic); perspectiva unui conflict major, de amploare planetară, este însă redusă, în timp ce conflictele regionale şi cele interne vor fi cu mult mai frecvente decât era de aşteptat în contextul încetării războiului rece;
- aceste elemente pun probleme complexe liderilor – oameni şi instituții (şefi de state, parlamente, guverne, structuri administrative) – atât la nivel național cât şi în ceea ce priveşte „guvernarea suprastatală" – instituții şi organizații internaționale cu un rol esențial în asigurarea securității şi prosperității comunității internaționale; problema bunei guvernări devine astfel o chestiune esențială a strategiilor naționale şi internaționale.

La nivel zonal şi regional, mediul de securitate este într-o continuă schimbare, ca urmare a complexității interacțiunii şi interdependenței fenomenelor şi proceselor sociale, economice, politice, militare, demografice şi ecologice din lume, ceea ce face ca statele să fie interesate de apărarea şi securitatea proprie. România contribuie în mod direct la dezvoltarea politicii europene de securitate şi apărare, atât la nivel politic, cât şi militar.

Perioada de pace şi stabilitate fără precedent pe care a traversat-o Europa la sfârşitul secolului XX şi începutul secolului al XXI-lea se datorează în mare parte existenței Uniunii Europene. Ea este cea care a generat nu doar un nivel ridicat de dezvoltare economică pe continent, ci şi

o nouă abordare a securității, întemeiată pe soluționarea paşnică a disputelor şi pe cooperarea internațională multilaterală prin intermediul unor instituții comune. Desigur că un rol crucial în asigurarea securității europene l-a jucat SUA, atât prin angajamentele de securitate față de Europa luate în cadrul NATO, cât şi prin sprijinul acordat integrării europene.

În această perioadă forțe militare provenind din Europa au fost trimise în străinătate mai mult decât în orice altă perioadă. Mediul de securitate la nivel zonal şi regional este conturat preponderent de următoarele tendințe majore:

- accelerarea proceselor de globalizare şi de integrare regională, concomitent cu proliferarea acțiunilor având ca scop fragmentarea statală;

- convergența eforturilor consacrate structurării unei noi arhitecturi de securitate, însoțită de accentuarea tendințelor regionale anarhice;

- revigorarea eforturilor statelor vizând prezervarea influenței lor în dinamica relațiilor internaționale, în paralel cu multiplicarea formelor şi creşterea ponderii intervenției actorilor nestatali în dinamica relațiilor internaționale.

În această lume complexă şi dinamică, confruntarea principală se poartă între valori fundamental diferite, între democrație şi totalitarism, şi este determinată de agresiunea majoră a terorismului internațional, structurat în rețele transfrontaliere, împotriva statelor democratice şi a forțelor politice raționale din statele angajate în procesul democratizării. Tendințele majore ce guvernează evoluțiile globale în epoca post-bipolară creează îngrijorări justificate, generează noi provocări, oferă oportunități şi prezintă riscuri la adresa valorilor şi intereselor naționale. În acest mediu, nici un stat nu se poate izola sau rămâne neutru, nici un stat nu este la adăpost şi nici unul nu trebuie să rămână în afara proceselor globale.

În contextul acestei configurații complexe, regiuni întregi sunt afectate de stări de instabilitate şi conflict, de sărăcie şi frustrare care generează sau favorizează amplificarea noilor riscuri şi amenințări. Dintre acestea, unele pot avea un impact major asupra securității României. La nivel regional, persistă stări de tensiune determinate de vechi dispute de natură etnică sau religioasă, separatiste ori de contestare a frontierelor existente, precum şi de criminalitatea transfrontalieră în

creştere; multe dintre aceste tensiuni au potențial exploziv.

2.Repere actuale ale securității în Europa

Prin contrast cu evoluțiile pozitive din vestul continentului, în alte părți ale Europei, şi mai ales în Balcani, după 1990 s-au înregistrat o serie de crize, care s-au derulat în contextul reaşezărilor geopolitice ce au urmat sfârşitului războiului rece.

O caracteristică esențială a acestora a fost aceea că ele au avut loc cel mai adesea în interiorul statelor şi mai puțin între acestea. În această perioadă forțe militare provenind din Europa au fost trimise în străinătate mai mult decât în orice altă perioadă, inclusiv în regiuni precum Afganistan, Republica Democrată Congo sau Timorul de Est. Un rol crucial în asigurarea securității europene l-au jucat SUA, atât prin angajamentele de securitate față de Europa luate în cadrul NATO, cât şi prin sprijinul acordat integrării europene.

La nivel mondial încheierea războiului rece a determinat, cel puțin din punct de vedere militar, trecerea la o lume unipolară, în care SUA dețin o poziție dominantă, la distanță de orice alt stat. Cu toate acestea, experiența perioadei recente a arătat că nici un stat, nici măcar o superputere precum SUA, nu poate aborda problemele globale de securitate de unul singur. Mediul internațional de securitate a înregistrat o schimbare dramatică după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001.

Până la 11 septembrie fenomene precum terorismul, traficul de droguri, traficul de arme mici, migrația ilegală, spălarea de bani acționau aproape separat. Ca urmare, instituțiile naționale şi internaționale abordau separat aceste fenomene, cu mai multă sau mai puțină eficiență. A devenit evident faptul că „următorul 11 septembrie 2001" este posibil în orice moment cu diferite ținte, resurse, tehnici şi rezultate.

Între intervenția din Afganistan şi atacul asupra Irakului, alianțele împotriva terorismului au înregistrat diferite evoluții. Noile relații dintre Statele Unite şi Rusia, pe de o parte, şi dintre NATO şi Uniunea Europeană, pe de altă parte, marchează în prezent mediul internațional de securitate – un nou parteneriat, dar şi noi tensiuni. În aceste circumstanțe lipsa de bani, de timp, de viziune şi de voință politică ar putea afecta nu doar securitatea națională, cât mai ales pe cea internațională. În acest context, mai ales

după 1998, Uniunea Europeană a dat un nou impuls eforturilor de întărire a securității şi de definire a dimensiunii de apărare la nivel european. Dezvoltarea unei politici externe şi de securitate comune a inclus şi ideea definirii unei politici comune de apărare, menționată în mod explicit în Tratatul de la Amsterdam.

În acelaşi timp, Uniunea Europeană s-a arătat tot mai mult preocupată de finalizarea propriilor reforme instituționale, mai ales în contextul extinderii, precum şi de finalizarea dezbaterilor pe tema construcției politice ce va defini viitorul Europei.

Începând cu anul 2007, Uniunea Europeană se defineşte ca o uniune de 27 de state şi devine actor economic global, UE va trebui să participe mai substanțial şi la mecanismele de asigurare a securității globale, chiar dacă formele concrete ale acestei implicări pentru moment nu sunt încă clar precizate.

UE va trebui să-şi dezvolte colaborarea cu alți actori importanți de pe scena mondială (Rusia, Japonia, Canada şi India), fără ca vreuna dintre aceste relații să aibă un caracter de exclusivitate. Este important ca UE să manifeste deschiderea necesară pentru dezvoltarea unor parteneriate active cu orice țară care îi împărtăşeşte scopurile şi valorile şi care e gata să acționeze pentru apărarea acestora. Obiectivul primordial al UE trebuie să fie dezvoltarea capacităților civile şi militare, pe baza actualizării amenințărilor de securitate şi creşterii nivelului de ambiție al PESAC.

În anii '90 cooperarea şi dialogul instituționalizat s-au manifestat mai ales la nivelul următoarelor organizații:

- la nivelul NATO, care a deținut un rol esențial în întărirea securității euroatlantice după încheierea războiului rece. NATO a deschis şi dezvoltat parteneriatul politico-militar, cooperarea şi dialogul consolidat cu fostele state adversare, inclusiv România; a manifestat interes şi receptivitate pentru primirea de noi membri; şi-a demonstrat angajamentul de a contribui la prevenirea conflictelor şi managementul crizelor, inclusiv prin operațiuni în sprijinul păcii (de exemplu în Balcani).

- la nivelul ONU, mai ales prin intermediul Consiliului de Securitate, care a deținut un rol important în dialogul internațional pe tema securității şi stabilității mondiale.

- la nivelul OSCE, care a reprezentat cea mai cuprinzătoare instituție regională de securitate, şi care a jucat un rol semnificativ în promovarea păcii şi stabilității, în întărirea securității prin cooperare şi în promovarea democrației şi drepturilor omului. OSCE s-a manifestat vizibil mai ales în domeniile diplomației, prevenirii conflictelor, managementului crizelor şi reabilitării post-conflict . Noile circumstanțe internaționale reclamă noi reguli în domeniul securității internaționale. Redefinirea regulilor privind securitatea internațională după prăbuşirea ordinii bipolare ridică însă numeroase probleme, nu doar de ordin practic, ci chiar şi de ordin conceptual, inclusiv pentru SUA, aflate deocamdată în poziția de singură superputere.

Aceste dificultăți sunt determinate de mai mulți factori:

- mediul internațional a devenit mult mai dinamic şi mai complex decât în perioada războiului rece;

- lipsa unui consens privind modul de abordare a securității internaționale a permis manifestarea diverselor grupuri de interese la toate nivelurile, astfel încât nu au putut fi elaborate politici consistente;

- datorită proliferării accesului la informații în timp real liderii politici trebuie să ia de multe ori decizii de moment care nu permit evaluări mai profunde;

- multiplicarea instituțiilor specializate la nivel național şi internațional care abordează problemele din unghiuri specifice şi determină analize şi decizii fragmentate;

- lipsa unui „model de securitate" rezonabil şi acceptabil pentru majoritatea țărilor lumii a favorizat reacții ad-hoc şi abordări punctiforme. Din punct de vedere practic, la începutul secolului XXI actorii cu impact global în domeniul securității sunt SUA, Europa, Rusia, China, India şi Japonia.

3.Perspectiva Europeană privind noile amenințări la adresa seecurității internaționale

Riscurile la adresa mediului internațional de securitate şi, în primul rând, cele legate de proliferarea terorismului şi a armelor de distrugere în masă se cer a fi combătute printr-o cooperare flexibilă, multilaterală, echilibrată şi consecventă între state, care să includă măsuri vizând eliminarea progresivă a cauzelor producerii lor.

Globalizarea, manifestată prin accentuarea interdependențelor multiple dintre state, precum şi prin liberalizarea fluxurilor mondiale de mărfuri, servicii, capital şi informații a făcut ca riscurile interne şi externe să se poată genera şi potența în mod reciproc.

Pe fondul unei creşteri a gradului de complexitate şi de impredictibilitate al amenințărilor internaționale, îmbunătățirea mediului de securitate internațional impune ca măsurile interne de management al crizelor să fi e mai bine coordonate, iar schimbul de informații strategice între statele implicate să se producă în timp real.

Factorii de decizie – atât civili, cât şi militari – din sectorul de securitate sunt chemați să dea răspuns noilor provocări. Instrumentele, pregătirea, bugetele disponibile, cooperarea interagenții apar astfel nu numai ca insuficiente, dar uneori inadecvate față de riscurile vechi şi noi la adresa securității naționale şi internaționale. Se înregistrează probleme de degradare ireversibilă a mediului, de creştere a frecvenței dezastrelor naturale, de noi tensiuni legate de subdezvoltare pe relația nord-sud ş.a . Din perspectiva unui mediu internațional de securitate caracterizat de o complexitate crescândă, Uniunea Europeană nu pare a fi în prezent amenințată de conflicte de tip clasic, constând în atacuri armate pe scară largă, în schimb o serie de alte amenințări se profilează la orizont, fiecare dintre ele fiind greu predictibile şi relativ difuze, ceea ce le face, într-un fel, mult mai greu de contracarat în condițiile unei ştergeri a granițelor dintre amenințările cu caracter intern şi cele cu caracter extern.

Din punct de vedere al securității europene sunt de remarcat în mod special:

- Terorismul internațional, care reprezintă o amenințare strategică. Acest nou tip de terorism este legat de mişcări religioase fundamentaliste care au cauze deosebit de complexe. Dincolo de riscurile imediate, terorismul amenință deschiderea şi toleranța specifice societăților democratice;

- Proliferarea armelor de distrugere în masă reprezintă o altă importantă amenințare contemporană la adresa păcii şi securității țărilor şi popoarelor. Riscurile deosebite determinate de acest tip de amenințare rezidă în faptul că prin intermediul armelor de distrugere în masă un grup terorist de mici dimensiuni poate provoca pierderi care anterior nu puteau fi

cauzate decât de armate ale unor state naționale;

- Existența unor structuri statale slabe (failed states) şi amplificarea crimei organizate. În unele părți ale globului (Somalia, Liberia, Afganistan, Bosnia şi Herțegovina, Serbia şi Muntenegru, Kosovo, etc) existența unor structuri statale slabe, conflictele civile şi accesul la arme au determinat întărirea pozițiilor crimei organizate. Aceste situații sunt amenințări la adresa securității, prin sprijinirea traficului de droguri sau a celui de ființe umane;

- Conflictele regionale subminează fundamentele securității şi stabilității şi creează pre-condiții pentru terorism şi crimă organizată, precum şi distrugerea speranței şi disperare ceea ce poate contribui indirect la proliferarea armelor de distrugere în masă;

- Crima organizată amenință Europa prin traficul de droguri, traficul de ființe umane, imigrația ilegală şi traficul ilegal de arme ş.a. Legăturile dintre terorismul internațional şi crima organizată au devenit evidente.

România, ca stat european, este direct interesată în descifrarea evoluțiilor fenomenelor şi proceselor vieții internaționale, în previzionarea tendințelor din mediul şi sistemul european de securitate pentru a găsi soluții eficiente, viabile promovării interesului național. Toate demersurile României demonstrează importanța pe care aceasta o acordă dublei calități: de consumator şi de furnizor de securitate atât pe plan regional, cât şi continental.

Întreaga politică externă, de securitate şi apărare națională poate fi caracterizată printr-un înalt grad de dinamism şi flexibilitate, asigurând adaptarea continuă la evoluțiile mediului de securitate.

Faptul că nu există o nouă ordine mondială e deja de domeniul opiniei comune. Mult mai puțin înțeles este însă faptul că există totuşi o nouă ordine europeană: nouă, datorită faptului că nu are un alt precedent istoric, nouă deoarece este bazată pe concepte complet noi. Într-adevăr, ordinea a venit înaintea conceptelor care să o definească.

Henry Kissinger care afirmă că: „într-o lume cu actori ce dețin forțe operaționale mai mult sau mai puțin egale, există doar două căi către stabilitate. Una este hegemonia, iar cealaltă este echilibrul” . Aceasta a fost într-adevăr o

problemă de opțiune fundamentală în trecut dar mai este ea astăzi valabilă? Dincolo de cele două posibilități prezentate de Kissinger, există o a treia: securitatea postmodernă. Pentru lumea modernă, succesul înseamnă gestionarea balanțelor de putere, iar eşecul înseamnă căderea înapoi în războaie sau imperii. Pentru statul post-modern, succesul înseamnă deschidere şi cooperare transnațională.

Societățile deschise sunt uşor de penetrat. În forma sa cea mai negativă, terorismul, haosul poate deveni o amenințare serioasă la adresa întregii ordini internaționale. Al doilea pericol major emană din lumea modernă. Adevărata amenințare ce emană din lumea modernă s-ar putea să vină sub forma armelor de distrugere în masă, un pericol pe care din nou Europa îl împărtăşeşte cu SUA. Abordarea americană este bazată pe hegemonie, respectiv controlul (prin mijloace militare, dacă este necesar) politicilor externe ale statelor potențial amenințătoare. Slăbiciunea acestei abordări derivă din faptul că un astfel de obiectiv s-ar putea să fie greu de atins chiar şi de Statele Unite.

Răspunsul european, postmodern, la aceste amenințări înseamnă extinderea sistemului cooperativ imperial mai departe. „Nu am nici o altă cale de a-mi apăra frontierele decât aceea de a le extinde" spunea Ecaterina cea Mare, iar Uniunea Europeană pare uneori să spună acelaşi lucru. Aceasta este, de fapt, o descriere exactă a celei mai naturale politici de securitate a unei comunități de state postmoderne. Cu cât va fi mai extinsă rețeaua postmodernă, cu atât mai puține riscuri vor surveni din partea vecinilor, şi cu atât vor exista mai multe resurse necesare pentru apărarea comunității fără a fi necesară militarizarea excesivă. Chiar şi aşa, acest tip de politică are anumite limitări. În primul rând, acest proces se bazează pe răspândirea unei culturi politice europene. Pentru mulți dintre vecinii Europei acest lucru este echivalent cu schimbarea de regim politic, şi chiar acolo unde acest proces este posibil, este probabil că se va produce lent. Al treilea pericol este specific lumii europene postmoderne şi emană chiar din interiorul său. La adăpostul creat de NATO şi UE, statul s-ar putea să slăbească şi să se fragmenteze, în special dacă devoluția se transformă în dezintegrare.

Economia postmodernă poate avea ca rezultat faptul că fiecare trăieşte doar pentru sine şi deloc pentru comunitate, declinul accentuat al ratei natalității în Occident fiind deja o bună dovadă a acestei tendințe. Există şi riscul ca deconstrucția statului să ducă la deconstrucția societății.

În termeni politici, un exces prea mare de transparență şi de difuzare a puterii politice ar putea duce la un tip de stat şi de ordine internațională în care nimic nu mai poate fi făcut şi nimeni nu mai este responsabil deoarece nu mai există un centru clar de putere şi responsabilitate. Se pare că în Europa Occidentală era statului puternic a trecut şi că ne îndreptăm acum către un sistem al suprapunerilor de roluri şi responsabilități între guvernăminte, instituții internaționale şi organizații private, fără ca vreuna să mai dețină controlul.

4.Rolul României în plan regional

Accesul la Dunăre şi Marea Neagră, proximitatea Europei de Sud-Est, situarea la confluența spațiilor central-european, sud-est european, răsăritean şi cel al zonei Mării Negre, Caucazului şi Asiei Centrale, reprezintă o capacitate strategică pe baza căreia politicile regionale ale României, în calitatea sa de stat membru al NATO şi UE, pot fi dezvoltate pe patru direcții:

Prima = prin poziția sa geografică, România aparține spațiului central european, integrat în NATO şi UE. România, actor important în stabilizarea mediului regional de securitate, prin angajamentele şi acțiunile sale, contribuie la extinderea zonei de securitate central europene spre alte regiuni. Totodată, România a dezvoltat relații privilegiate şi parteneriate de substanță cu statele membre NATO din Europa Centrală. Zona central europeană reprezintă un potențial furnizor de securitate pentru estul Europei. În acest sens, parteneriatul româno-ungar poate constitui un model de relații bilaterale în Europa Centrală şi de Est. Relațiile de cooperare România-Polonia, ca state central europene cu un potențial geostrategic major, constituie de asemenea un element de proiectare a stabilității şi securității spre estul Europei.

A doua = asigurarea unui climat de stabilitate în Balcani reprezintă un obiectiv major al politicii de securitate a României. Politica subregională a României este marcată de asumarea responsabilităților proprii în stabilizarea regiunii. În acest sens, România sprijină obiectivele de

integrare europeană ale statelor din Balcanii de vest.

A treia = stabilitatea şi evoluția democratică a statelor din Europa de Est, precum şi dezvoltarea capacităților acestora de a contribui la securitatea regională şi euro-atlantică, prezintă o relevanță directă pentru spațiul euro-atlantic. Ca stat membru al NATO şi al UE, România va contribui la consolidarea stabilității şi securității regionale prin dezvoltarea cooperării cu vecinii săi răsăriteni în domeniul securității.

România va susține şi dezvoltarea cooperării NATO-Rusia, de o manieră care să încurajeze participarea constructivă şi eficace a Federației Ruse la securitatea euro-atlantică. Totodată, țara noastră va continua să acționeze în vederea dezvoltării unui parteneriat pragmatic şi modern cu Federație Rusă. România va susține aspirațiile euro-atlantice şi europene ale Republicii Moldova, întărirea capacităților sale de a combate criminalitatea transfrontalieră, precum şi identificarea unei soluții politice viabile şi benefice a conflictului transnistrean sunt importante pentru securitatea euro-atlantică.

A patra = politica de securitate a României vizează conectarea sud-estului Europei, zonei Mării Negre, Caucazului şi Mediteranei într-o abordare unitară din perspectiva existenței unor riscuri şi oportunități comune acestora.

Poziția geostrategică a României va fi valorificată în planul asigurării stabilității, dezvoltării economice, promovării proiectelor de infrastructură transcontinentală, asigurării securității rutelor energetice şi de transport. De asemenea, România se aliniază politicilor NATO şi UE de sprijinire a democratizării şi oferire de asistență de securitate statelor din regiune.

Din perspectiva României, mediul internațional de securitate a evoluat, după 1990, în sensul creşterii complexității şi interdependețelor din relațiile internaționale. Drept urmare, stabilitatea internațională nu poate fi astăzi concepută decât în baza cooperării pe multiple planuri la nivelul comunității internaționale, şi, mai ales, prin intermediul dialogului în cadru instituționalizat, prin creşterea implicării marilor organizații internaționale în definirea stării de securitate a lumii. Într-un astfel de context, soarta fiecărei țări depinde de capacitatea sa de reacție şi

adaptare dar, mai ales, de capacitatea de anticipare şi de acțiune pro-activă, de proiectare a unui viitor dezirabil şi realist.

Ca urmare, o țară normală, o țară democratică şi matură are nevoie – pentru protecția aspirațiilor sale – de o strategie națională a securității - adecvată, îndrăzneață şi realistă, capabilă să răspundă cerințelor vitale ale comunității şi să-i ofere acesteia instrumente eficiente pentru acțiune. O astfel de strategie trebuie să reprezinte un proiect integrator, apt să mobilizeze națiunea pentru a-şi promova interesele vitale legitime, a-şi conserva identitatea şi împlini destinul. Într-un stat cu o democrație consolidată, matură, este sarcina celor care au fost investiți – prin vot popular – cu responsabilitatea conducerii, să genereze astfel de proiecte şi să mobilizeze eforturile națiunii pentru înfăptuirea lor.

Bibliografie selectivă

- Henry Kissinger la Conferința Marea Britanie în lume, Londra, 29 martie 1995.

- Henry Kissinger, Diplomația, Editura All, Bucureşti, 2002.

- Missiroli Antonio, ESDP – How it Works, în EU Security and Defence Policy. The first five years (1999-2004), Paris, EU Institute for Security Studies.

- Mureşan Liviu, Pop Adrian, Bonciu Florin, The European Security And Defence Policy – A factor of influence on the actions of Romania in the field of security and defence , research paper, The European Institute of Romania, Bucureşti, 2004

- Mureşan Mircea, Stăncilă Lucian, Enache Doru, Tendințe în evoluție teoriei şi practicii războiului, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", Bucureşti, 2006

- Mureşan Mircea, Țenu Costică, Stăncilă Lucian, Corelația artei militare cu fenomenul militar contemporan, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", Bucureşti, 2005

- Ortega Martin, Building the future: the EU's contribution to global governance, EU Institute for Security Studies, aprilie 2007.

- Repez Filofteia, Aspecte politice ale securității României, Editura AGORA, Călăraşi, 2010.

- Robert Cooper, Destrămarea națiunilor. Geopolitica lumilor secolului XXI, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2007.

- Teodor Frunzeti şi Vladimir Zodian, Lumea 2013. Enciclopedie politică şi militară, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, Bucureşti, 2013

NOȚIUNEA DE INTELLIGENCE ÎN CONTEXTUL EMERGENȚEI PARADIGMEI MULTIPOLARE ȘI ASIMETRIEI CONFLICTULUI

Dragoș Tîrnoveanu

Abstract

Scopul acestui articol este sa identifice care sunt tensorii care modifica conceptul de intelligence sub paradigma antinomică dintre procesul de fragmentare a sistemului internațional prin tranziția puterii și procesul de globalizare și comprimare a geografiei prin liberalizarea informației la un nivel fără precedent în istoria civilizației umane. Perioada dihotomiei Vest și Est, comunism și capitalism, democrație și totalitarism, în care bipolaritatea cuplată cu principiul M.A.D. au creat o lume angrenată într-o metanarațiune care furniza un grad mai mare de certitudine și predictibilitate s-a incheiat. În lumea postmodernistă fragmentarea metanarațiunii și procesul gradual de regionalizare și multipolarizare, diluează certitudinea iar globalizarea dă naștere unor asimetrii care împreună împing conceptul de intelligence spre noi frontiere teoretice și practice.

Cuvinte cheie: intelligence, multipolaritate, tensori

The purpose of this article is to identify the stress forces that change the notion of intelligence under the influence of the antithetic paradigm of fragmentation of the international system through power transition and the process of globalization and the compression of geography through the liberalization of information on a scale never seen previously in human history. The age of dichotomy West – East, communism – capitalism, democracy – totalitarism, in which bipolarity coupled with M.A.D principle, created a world drawn into a metanarative which provided a higher degree of certainty and predictability, has ended. In the postmodernist world the breakdown of this metanarative and the gradual process of regionalization and multipolarization dilutes certainty and globalization gives birth to a series of asymmetries that together push the concept of intelligence towards new theoretical and practical boundaries.

1.Tensorii noțiunii de intelligence

Noțiunea de intelligence în sine nu este una complet conceptualizată, definită și complet acceptată, atât de comunitatea de științe sociale și de securitate, cât și de ofițerii de informații și structurile în care lucrează, care dau viață acestui proces. Ca noțiune este o convergență a mai multor arii teoretice, de la politici de guvernare, securitate internă și internațională, psihologie si sociologie, sociologia maselor, geopolitică, etc. Este în același timp un instrument pentru clasa politică în demersul lor de a lua deciziile si masurile preemptive și reactive aflate în deplină concordanță cu securitatea, prezervarea și fundamentarea constituțională a statului pentru care guvernează. Este de la sine înțeles că un efort concertat în a decela o definiție comprehensivă, un instrumentar de termeni si noțiuni adiacente complete, o doctrină de lucru și în general o bază teoretică solidă pentru un domeniu dificil din acest punct de vedere, nu poate sa aibă ca o consecință directă și implicită, decât o mai bună fundamentare a deciziilor politice referitoare la siguranța națională.

Importanța părții de intelligence în determinarea unor rezultate favorabile și în modelarea unui viitor convenabil pentru un stat sau grup de state a fost dovedită în turbulentul secol XX, în special în perioada conflictului major dintre 1939-1945, în importante puncte ca Midway, Falaise, Kursk, Ziua Z, dar în special în Bătălia Atlanticului unde Bletchley Park și Ultra au determinat efectiv cursul războiului în favoarea Aliaților[1], partea beligerantă care a depus efortul cel mai concentrat și organizat în domeniul de intelligence. Situația s-a păstrat într-o mare măsură în aceeași direcție în lumea bipolară ce a urmat. Amenințarea era una cunoscută, definită teritorial si cantitativ, ideologică și opozabilă. Metodele deși diferite în nuanțe între părți, erau variații ale acelorasi principii. Conflictul era unul simetric. Prăbușirea acestui sistem a lăsat în urmă o pseudo-hegemonie americană. Statele Unite se bucură de un cvasi-total control al oceanului planetar având cea mai avansată flotă maritimă militară și cea mai densă dispersie de baze navale si terestre. De asemenea are o importantă componentă de soft power, termen definit de Joseph Nye în lucrarea sa, *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power, 1990*, având un mix potent între democrație, capitalism, autodeterminare, egalitate și liberă exprimare care are capacitatea să cucerească

[1] Roberts, Andrew 2013. Furtuna războiului. O nouă istorie a celui de-al Doilea Război Mondial. București: Litera, pag. 515.

mințile unor populații îndepărtate fără costurile unei abordări militare[2].

Totuși prăbușirea comunismului și victoria ideologică a Vestului a venit cu o serie de noi provocări. În primul rând puterea americană a moștenit zone din fosta zonă de influență sovietică, precum Afghanistanul, zone formate în general din state eșuate sau ostile, precum este cazul Coreei de Nord, diluându-și astfel capacitatea proiecției de putere prin mărirea teritorilui pe care îl are în zona de influență. De asemenea aplicarea unor principii de economie capitalistă în Asia de Est, injectarea de fonduri monetare masive post al Doilea Război Mondial în Europa Occidentală si Japonia, creșterea demografică, progresia geometrică a puterii computaționale si a științei în general, criza creditelor subprime din 2008, au creat un context în care Rusia, China, Japonia, U.E., și într-un grad mai redus, India, Brazilia, Africa de Sud, Iran, au recuperat din avansul relativ al Statelor Unite, și tind să mizeze pe statutul de hegemoni regionali, implicări active și uneori agresive în zonele adiacente, o încercare spre hegemonizare regională și o diluare a relațiilor traditionale ancorate în Washington, creând lumea multipolară despre care se vorbește in neorealism.

Tensorii care rezultă din paradigma emergenței multipolarității sunt de natură geopolitică, economico-energetică, cultural-religioasă.

2.Tensori de natură geopolitică

Tensorii de natură geopolitică care se aplică și modifică conceptul de intelligence în secolul XXI sunt acele provocări geopolitice care se acutizează și se dezvoltă în contexul multipolar, pe care actorii regionali ce aspiră spre o mai mare influență în proximitaea teritorială, le uzează pentru a-și atinge propriile scopuri și care în general deteriorează peisajul de securitate regional si global. În prezent spețe geopolitice mai vechi precum acumularea de soft power occidental în zona fostelor republici sovietice din Europa de Est în detrimentul Federației Ruse, disputa asupra insulelor Senkaku/Diaoyu dintre China si Japonia, declararea zonei ADIZ în Marea Chinei de Est, conflictul peren dintre India și Pakistan, alimentarea șiismului radical in Libia si Irak de către Iran, conflictele inter-etnice din Africa Subsahariană, aduc noi dimensiuni conceptului de intelligence. Sensul în care modifică acest tensor noțiunea de intelligence este unul politic. Respectivele

[2] Gen. Westley Clark, America's Virtual Empire, noiembrie 2003, http://www.washingtonmonthly.com/features/2003/0311.clark.html.

spețe descrise mai sus, precum si restul retelei de legaturi si puncte nevralgice geopolitice existente pe harta lumii se derulează prin mașinațiunile și orchestrarea politică, astfel este necesar un shift de la noțiunea clasică de *hard security* spre o noțiune de political intelligence.[3]

Împțelegerea corectă a tabloului politic cel puțin a tărilor vecine, dacă nu chiar la nivel continental și global este obligatorie pentru a putea genera rapoarte și în consecință decizii politice preemptive, referitoare la siguranța națională. Adesea înțelegerea evoluțiilor negative adiacente statului în cauză, precum proliferarea in mainstream-ul politic al extremismului, înainte de a fi un *fait acompli*, poate însemna diferența dintre un mediu de securitate stabil si unul instabil.

3.Tensori de natură economico-energetică

Lumea secolului XXI va fi cu siguranță marcată de conflicte economice și în special energetice, în lumina ratei de consum de astfel de resurse în raport cu rata de descoperire de resurse alternative sau de noi resurse. Deja se observă o schimbare în strategia de proiecție a puterii, de la a pune accentul pe presiunea militară cu o strategie de a cupla presiunea militară cu presiunea economică. Adesea o politică economică poate avea repercusiune si efecte asupra unui stat vizat mai puternice decat o incursiune militară. În direcția competiției energetice, se poate aplica teoria realistă a jocului de sumă nulă, având în vedere ca în acest moment competiția este una globală, între marile puteri și resursele sunt limitate, astfel oriunde se câștigă drepturi preferențiale pentru un puț de pretol de exemplu sau o pungă de gaz, este un câștig in detrimentul direct al celorlalte state. Embargo-ul, mercantilismul, protectionismul sunt politici la scară mare care pot fi prevăzute prin political intelligence menționat mai sus. Totuși se practică și metoda infiltrărilor in economiile vizate de agenți economici care au agende separate față de interesele comerciale declarate, practică bine ilustrată in comunitatea CSI și în Europa de Est, unde companii rusești, în special în domeniul energetic, dar și în alte domenii strategice precum transportul feroviar sau producția de metale și aliaje, fac o serie de achiziții care creează pîrghii de negociere și, și mai grav, avantaj strategic în caz de conflict. Intelligence-ul astfel nu se mai limitează la spionajul clasic si metodele de contraspionaj aferente, trebuie sa înțeleagă infrastructura

[3] Maior, George Cristian, 2010, Un Razboi al Minții. Intelligence, servicii de informații și cunoașterea strategică în secolul XXI, Rao, pag. 34.

industrială, agricolă, energetică și financiară a țării pentru a putea să le protejeze de o amenințare care adesea se ascunde in lumina publică.

4.Tensori de natură cultural-religioasă

Am vazut în sfarșitul anilor 90 în Kosovo și la începutul secolului XXI în lumea arabă ca tensiunile religioase și culturale sunt in acest moment principala sursă de conflict. Faliile dintre catolici și ortodocși, sunniți și șiiți, musulmani și creștini, au creat un număr impresionat de victime în acest tânăr secol, devenind o amenințare reală la adresa integrității si suveranității unui stat. Multipolaritatea a fragmentat vechile granițe ideologice din perioada 1945-1991 și a inflamat vechile rivalități, care fuseseră eclipsate de metanarațiunea războiului ideologic și forțarea spre aliniere la unul din cele doua blocuri. În acest context, anumite grupuri au considerat că pot obține mai mult prin violență, iar altele au considerat ca trebuie să atace pentru a preveni, ambele teorii si premise realiste, care au generat conflicte. Spre exemplu, razboiul din Golf a fost numit *"La premiere guerre civilisationelle"*de către Mahdi Elmandjra, emfazând diferențele de cultură profunde care au cauzat în parte conflagrația. Artera de legătura între aceste conflicte este cultura sau religia împărtășită în contrast cu o cultură și/sau religie neîmpărtășită. Fără a adera la modelul civilizațional a lui Huntington parțial pentru că ele nu sunt încă nici măcar pe aproape de a avea coeziune ca blocuri culturale, în special datorită disensiunilor interne, diferențele culturale creează în prezent faliile pe care se proiectează majoritatea conflictelor.

Modificarile pe care le suferă conceptul de intelligence sunt îndreptate spre necesitatea de a înțelege resorturile culturale ale fiecărui grup etnic, care este psihologia lor culturală și care sunt hărțile mentale după care se ghidează. O alta formă a tensorilor culturali-religioși sunt acele forme de exprimare culturală care de fapt ascund pepiniere de recrutare de ofițeri de informații straini. Adesea institute culturale sprijinite economic și politic de țara mamă apar în importante orașe occidentale, inclusiv în România, cu scopul de a promova cultura originară – componentă de soft-power.[4]

Cealaltă componentă a paradigmei antinomice a secolului XXI este globalizarea și asimetrizarea conflictului. Încă din debutul secolului, prin evenimentele din 9/11, am vazut cum inamicul nu mai proclamă război, nu debarcă pe țărmurile

[4] Cioculescu, Șerban Filip, 2013, Viitorul nu ia prizonieri. Cum ne putem gestiona geografia si anxietățile colective?, Bucuresti, Rao, pag. 190-191,

Americii, nu are un stat mamă și nu are o agendă în spiritul teoriei realiste, de acumulare de putere. Aceste asimetrii au pus o presiune considerabilă în toate domeniile conexe de securitate, în special în domeniul militar și de intelligence. Deodată nu te mai confrunți cu o entitate statală cu instituții mai mult sau mai puțin în oglindă. Însăși localizarea inamicului devine o problemă serioasă, decantarea lui de populațiile indigene unde se ascunde. Globalizarea a adus și o continuă permeabilitate a frontierelor care pe lângă fluxul de turism, capital, forță de muncă a început să permită și trecerea crimei organizate și traficului de droguri. Organizațiile criminale iau acum modelul de organizare a unei multinaționale, cu ierarhie, proceduri și cel mai important, puncte de lucru interconectate. Pe lângă pericolul social pe care îl reprezintă prin căpușarea economiei, promovarea traficului de ființe umane și de droguri, aceste organizații odată ce acumulează capital pot deveni factori de influență în politica unui stat acționând în sensul propriilor interese și/sau în sensul intereselor altor grupuri finanțatoare, care pot fi state inamic. În fine, globalizarea are ca și motor o revoluție informațional-computațională, revoluție ce se caracterizează prin liberalizarea informației, crearea de structuri de tip "big data", care acumulează cunoaștere într-o singura bază de date, site-uri precum Wikipedia.org. Această revoluție a fost și este pentru domeniul de intelligence o sabie cu două tăișuri. Pe de o parte permite colectarea și analiza unor structuri de date complexe, care pot genera rezultate și răspunsuri noi prin realizarea de interconexiuni la nivelul datelor inițiale. În același timp liberalizarea informației a însemnat ca astfel de tehnologii sunt disponibile unor grupuri tot mai diverse, inclusiv grupuri extremiste, islamizate care o folosesc, spre exemplu pentru a fabrica dispozitive explozive și a le aplica în puncte sensibile din infrastructura unui oraș.

Tensorii care derivă din procesul de globalizare și fenomenul de asimetrizare a conflictului sunt de natură terorist-extremistă, infracțională-transfrontalieră și tehnico-informațională.

5.Tensori de natură terorist-extremistă

Probabil nimic nu a modificat doctrina de intelligence mai mult decât fenomenul de terorism. Deși a existat, la nivel destul de acut, înainte de 9/11, anul 2001 a fost momentul în care din punct de vedere al conceptualizării americane, s-a declanșat GWOT (Global War on Terror), un efort

militar și de politici concertat prin care s-a încercat stârpirea celulelor teroriste principale din Asia Centrală si Orientul Mijlociu. Această rezoluție comună a statelor membre NATO s-a facut simțită și în declarațiile oficiale ale summit-urilor de la Lisabona 2010 și Chicago 2012. În cadrul declarației de la Lisabona, statele membre se obligă să combată acest flagel inclusiv prin sharing de intelligence, adică o colaborare și chiar integrare intrisecă a structurilor de informații la nivel de alianță pentru a crea sinergie și a beneficia de date care pot preveni lovituri teroriste pe teritoriul alianței și în afara ei.[5]

Această amenințare este una extrem de greu de contracarat, în primul rând pentru că de foarte multe ori, cel puțin la începutul GWOT și înainte, reacțiile din partea structurilor de stat erau reactive, nu preemtive deoarece luptând cu un inamic delocalizat și ascuns în populație, capacitatea de first strike este puternic diminuată. De aici s-a plecat în regândirea strategiei serviciilor de securitate în această luptă. Schimbări de doctrină s-au realizat prin folosirea de SIGINT la o scară largă pentru a decela elementele ce constituie o amenințare, elemente care reprezinta matematic un procent infim din populație, dispersate și împuternicite, în lumina dezvoltării pe orizontală a organizațiilor teroriste, acționând ca agenți ai haosului in societate. Prin această revoluție în SIGINT s-a permis accesul la inițiativă și s-a mărit capacitatea de preemțiune.

6.Tensori de natură infracțională-transfrontalieră

Infracționalitatea organizată este un flagel social consistent, care atentează voit sau nu la siguranța națională prin extragerea unor sume mari din circuitul economic național, slăbind efectiv capacitatea de apărare a țarii, direcționându-le în mâinile unor personaje cu interese personale și adesea complet contrare cu noțiunea de securitate individuală și socială. De asemenea aceste rețele sunt vectori de propagare a traficului de armament, punând la dispoziția unor grupări teroriste, guverne ostile, extremiști politici, mijloacele de a crea haos și a pune în pericol suveranitatea statală. De asemenea traficul de droguri și traficul de ființe umane au un efect social devastator, delegitimizând statul care nu le poate limita sau opri. Spațiul est-european este din păcate un exemplu concret în direcția crimei transfrontaliere. Fiind într-un spațiu de confluență, atât din punct de vedere

[5] Declarația comună a șefilor de stat participanți la consiliul Nord-Atlantic, Lisabona, 2010, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm

comercial, geografic, economic, Europa de Est devine o zonă de tranzit importantă pentru droguri și armament, dinspre Asia de Est si Centrală către Europa Occidentală. Acest tranzit generează crime punctuale precum omucideri, atentate, jafuri, precum și crime corelate cu uzul de droguri. Conform raportului de statistica a omuciderilor pe perioada 1995-2011, realizat de UNODC, rata de omucideri în Europa Occidentală este 1.2 la 100.000 de locuitori. Același indicator pentru Europa de Est este de 4.3 la 100.000 de locuitori, aproape de 4 ori mai mare.

O altă problemă care intră direct în incidența serviciilor de informații este infiltrarea acestor elemente criminale în viața politică, fie prin sustinerea unor marionete politice, fie prin șantaj, fie prin finanțări și cooperare bilaterala cu lumea politică. Din acest punct siguranța națională este pusa într-un grav pericol deoarece interesele acestor personaje sunt doar de natură pecuniară și personală. Mai mult, adesea elementele de criminalitate transfrontalieră aduc cu ele interese străine din partea statelor de origine. În acest sens serviciile de intelligence sunt obligate să coopereze, atât zona internă cât și zona externă, precum și cu instituții de lupta împotriva crimei internaționale.

7.Tensori de natură tehnico-informațională

Revoluția în tehnologie a ultimelor decade ale secolului XX a creat un nou spațiu de exprimare umană, în toate formele ei. Cyberspace-ul, devine un loc de dedublare a personalității umane prin crearea unui ego *online*, adesea lipsit de multe dintre restricțiile și formele sociale ale ego-ului *offline.* În cuvintele lui Niculae Iancu, „spațiul cibernetic are propria efervescență [...] nu respectă formele, manierele și ceremoniile relațiilor clasice”[6]. Într-un mediu cu o fluență a circulației informației atât de mare, s-au definit rapid și prin puternic exemplu, noi tipuri de amenințări: cyber warfare și cyber terrorism. Transferul infrastructurii strategice a statului în mediul online, în special în rândul statelor avansate, le-a făcut susceptibile unor atacuri informatice, fie din partea unor puteri straine, fie din partea unor grupuri teroriste cu acces la tehnologie și know-how informatic, adesea provocând pagube mai importante decât prin metode clasice.

Incidente precum operațiunea Octombrie Roșu, 2007, cu țintă informații clasificate din domeniul diplomatic comercial și geostrategic, considerat “cel mai

[6] Maior, George Cristian, 2010, Un Razboi al Minții. Intelligence, servicii de informații și cunoașterea strategică în secolul XXI, Rao, pag. 228

important act de spionaj cibernetic până în prezent"[7] sau atacul concertat raportat de Microsoft și Google în 2010, așa numita "Unitate 61398", presupus aflată sub auspiciile guvernului chinez, au demonstrat ca un nou front s-a deschis. Structurile de securitate au luat in considerare acest lucru oficial și l-au inclus în declarațiile oficiale emise la summitul NATO Lisabona, 2010 și reiterat la Chicago, doi ani mai târziu:"*acestea se pot transforma într-o amenințare majoră la adresa prosperității, securității și stabilității naționale și euro-atlantice*".

Aceste noi amenințări modifică doctrina de intelligence prin aducerea unor parametrii specifici lumii virtuale și prin importanța expertizei tehnice care să fie cel puțin la nivelul celei pe care o posedă persoanele sau entitățile inițiatoare a atacurilor. Romania este recunoscută ca o țară care a produs indivizi care au inițiat atacuri pe cont propriu, fără a avea o agendă de tip teroristă sau asociată unei puteri straine, acțiuni mai ales cu tentă de invadare a intimității unor persoane din spațiul public. [8]

Concluzii

Asistăm la o scenă internațională postmodernistă care nu reușește să își gasească o adevarată identitate. Se zbate între presupusa pace promisă dupa caderea comunismului și erijarea globală către democrație, și focarele de violență endemică care se aprind în Sudul global. Efeverscența populară se manifestă prin numeroase lupte de stradă și războaie civile în Egipt, Siria, Venezuela, Ucraina, efeverscență ce se trage în mare parte datorită acumulării de capital, în proporție foarte mare, în mainile unor elite cuplată cu sărăcia marelor mase. De aici până la criminalitate, terorism, pandemie sau extremism politic nu mai sunt decât câțiva pași, care deterioriază mediul de securitate și pune sub o mare presiune reformatoare serviciile de informații pentru a crea un cadru de lucru, o doctrină, un set de unelte practice, tactice, o strategie multifațetată, care să răspundă acestor noi riscuri. Am văzut cum conceptul de intelligence s-a schimbat, cum a înglobat noi concepte, s-a modificat atât intensiv cât și extensiv, a profitat de revoluția tehnologiei dar în același timp a înțeles ca HUMINT rămâne pivotală și în acest secol. Conceptul

[7] Maior, George Cristian, 2013, Spionii cine sunt, ce fac. O incursiune in spionajul contemporan. Rao, pag 346.

[8] SRI: Trei romani se afla in top 10 hackeri specializati in criminalitate cibernetica, 25 martie 2014, http://www.wall-street.ro/articol/IT-C-Tehnologie/163646/sri-trei-romani-se-afla-in-top-10-hackeri-specializati-in-criminalitate-cibernetica.html.

de intelligence s-a schimbat într-atât de mult încât relația a devenit bidirecțională. Intelligence-ul începe să modifice contextul internațional. Așa cum în multe momente din istorie, activitățile de informații ale unor agenți precum R. Sorge, L. Domb, K. Fuchs, O. Pekovsky, au schimbat istoria, uneori în mod pozitiv, alteori în mod negativ, acum însăși conceptul de structuri și servicii de informații schimbă paradigma socială. PRISM a devenit un subiect de dezbatere națională in Statele Unite iar recentele evenimente din Ucraina arată cum political intelligence devine un vector major al direcției evenimentelor de pe scena relațiilor internaționale.

Cred ca secolul XXI va aduce o erodare treptată a conceptelor doctrinei liberale iar principiul securității colective se va aplica, în adevarata sa esență, doar în zona euro-atlantică. În același timp acest spațiu euro-atlantic va fi nevoit sa joace un realpolitik global dur, în contextul sărăcirii resurselor energetice și emergenței demografico-economice a unor state/zone din Eurasia, joc ce poate fi câștigat mai mult prin miza pe interoperabilitatea structurilor de intelligence și propovăduirea de soft power în restul lumii decât pe hard power clasic.

Bibliografie

Cioculescu, Șerban Filip, 2013, Viitorul nu ia prizonieri. Cum ne putem gestiona geografia si anxietățile colective?, Bucuresti, Rao

Maior, George Cristian, 2010, Un Razboi al Minții. Intelligence, servicii de informații și cunoașterea strategică în secolul XXI, Rao

Maior, George Cristian, 2013, Spionii cine sunt, ce fac. O incursiune in spionajul contemporan. Rao

Roberts, Andrew 2013. Furtuna războiului. O nouă istorie a celui de-al Doilea Război Mondial. București: Litera

Declarația comună a șefilor de stat participanți la consiliul Nord-Atlantic, Lisabona, 2010, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm

Gen. Westley Clark, America's Virtual Empire, noiembrie 2003, http://www.washingtonmonthly.com/features/2003/0311.clark.html.

SRI: Trei romani se afla in top 10 hackeri specializati in criminalitate cibernetica, 25 martie 2014, http://www.wall-street.ro/articol/IT-C-Tehnologie/163646/sri-trei-romani-se-afla-in-top-10-hackeri-specializati-in-criminalitate-cibernetica.html.

POLITICA NAȚIONALĂ DE SECURITATE A ROMANIEI

ZAVERGIU Nicolae

BOAGIU Daniel Cătălin

Abstract

Lucrarea de față îşi propune să facă o analiză cât mai obiectivă a a politicii naționale de securitate , punând în lumină principalele componente, valori și interese naționale, precum și principalii factori de risc, atât interni cât și externi care pot influența sistemul românesc de securitae. Prezenta lucrare nu face altceva decât să partcipe la un dialog public mai ales că, în spațiul românesc au fost elaborate o serie de lucrări pe aceeași temă.

Cuvinte-cheie: **securitate națională, valori naționale, interese naționale, riscuri, amenințări**

This paper aims to make an analysis, as objective as possible, of the national security policy, highlighting the main national components, values and interests, as well as the main internal and external risk factors, that can influence the Romanian security system. This paper only participates in a public dialogue, especially since in the Romanian area were developed a series of papers on the same subject.

Introducere

Deși conceptul de securitate este utilizat pe scară largă, atât de către oameni politici, cât și de către analiști sau comentatori, o definiție structurată și cuprinzătoare este foarte dificil de elaborat.

Din perspectivă etimologică, termenul securitate" provine din latinescul securitas-securitas și înseamnă Faptul de a fi la adăpost de orice pericol; sentimentul de încredere și de liniște pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol".

Încercările mai multor autori în sensul definirii conceptului, au condus la concluzia că noțiunea este una extrem de complexă, care implică o multitudine de dimensiuni și pentru care este foarte dificil de elaborat o definiție general acceptată: Multiplele accepții și definiții existente cu privire la termenul de securitate ne conduc la concluzia că această noțiune nu este absolută, ci relativă, proiectarea ei în

plan național sau internațional relevă o anumită gradualitate a abordării lor. Din termenul de securitate au derivat, în teoria și practica relațiilor internaționale, o serie de noțiuni și concepte: - securitate internațională/mondială; - securitate continentală/regională; - securitate multiregională; - securitate colectivă; - Securitate prin cooperare".

[...] Securitate națională", aflată în relație de interdependență cu cea de securitate internațională", a primit, de-a lungul ultimelor decenii, unele definiții notabile. Pentru demersul nostru, reținem aici definiția unor autori români, potrivit cărora ...securitatea reprezintă, în principiu, acea stare de fapt care pune la adăpost de orice pericol extern și intern o colectivitate sau un stat oarecare, în urma unor măsuri specifice, ce sunt adoptate și care asigură existența, independența, suveranitatea, integritatea teritorială a statului și respectarea intereselor sale fundamentale. Securitatea presupune, totodată, protecție, apărare, pe cele mai diferite căi, inclusiv pe cale militară, implică sentimentul de siguranță pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol."[9]

În accord cu perspectivele realistă și neorealistă, care au dominat disciplina relațiilor internaționale pentru o bună bucată de vreme, "interesul național" al statelor reprezenta țelul final al politicilor de securitate ale acestora într-un sistem internațional caracterizat prin anarhie. Și cel mai potrivit mijloc de apărare a interesului național al unui stat era sporirea puterii militare. Aceasta nu vrea să spună că paradigmele realist și neorealistă ignoră complet alte amenințări la adresa securității, precum cele economice, ecologice, terorismul etc.; dar ceea ce acești teoreticieni ignoră de regulă sunt posibilele reacții non-militare la asemenea amenințări. Aici se află noutatea versiunii recente și mai ample a concepției despre securitate.

Foarte pe scurt, acesta este modul în care securitatea politică – legată în mod tradițional de stat și definită în principal în termenii suveranității – a ajuns să fie asociată cu securitatea militară.[10]

Distincții

Conceptele de securitate au fost, în mod tradițional, asociate cu apărarea,

[9] Adrian ALEXE: SFÂRȘITUL LUMII LIBERE. Pag. 27. Editura ALDO PRESS, București, 2009

[10] Sandra DUNGACIU: Securitate politică și securitate societală. Securitatea dincoace și dincolo de granițele statului. STUDII DE SECURITATE. Pag. 146. Editura CAVALLIOTI. BUCUREȘTI, 2005

organismul militar, armamentele, raportul de forțe, strategiile şi tacticile. Având în vedere o serie de definiții clasice, termenul de securitate poate indica situația unei țări protejate împotriva distrugerilor sau agresiunilor existente.

Într-o astfel de viziune, se poate înțelege că apărarea militară este doar o parte a ceea ce se poate numi securitate. Termenul de securitate se extinde mult dincolo de afacerile militare şi poate include aşa-numitele aspecte ne-militare. Prin urmare, conceptul de securitate tinde să devină mult mai evaziv cu cât chestiunile militare sunt luate mai puțin în considerare.[11]

Deseori însă se face confuzie între concepte precum "politica de securitate națională" , "politica de apărare" și "strategia de securitate națională" .

Distincția fundamentală între conceptul de "politica de securitate" și cel de "strategie de securitate" constă în faptul că politica de securitate se referă la procesul de stabilire a obiectivelor majore ale unui stat, în timp ce strategiile se referă la modalitățile de realizare a acelor obiective. În plus, politica de securitate cuprinde ca marcă distinctivă, o componentă politică: nivelul instituțional de decizie politico-militară.

Distincția dintre politica de securitate si politica de apărare are în vedere, în primul rând, scopul final al politicilor (securitatea națiunii, pentru prima, ori apărarea împotriva unui inamic extern, pentru a doua), iar în al doilea rând, mijloacele folosite pentru acel scop; în timp ce apărarea națională se bazează pe mijloacele militare, securitatea națională angajează toate resursele naționale. Confuzia provine din perioada Razboiului Rece, când securitatea națională era echivalentă cu apărarea națională.

Distincția dintre politica de securitate și politica externă, este legată de două aspecte: 1) în timp ce scopul politicii de securitate este mai îngust, de garantare directa a securitatii cetațenilor, scopul politicii externe este multidimensional, incluzând menținerea relațiilor dintre state pentru a păstra condiții favorabile promovării intereselor naționale; 2) în timp ce politica de securitate este preocupată de adversari, cu accent pe puterea lor militară, politica externă este preocupata de alianțe și de instrumente diplomatice. Distincția fundamentală ar fi că politica externă reprezintă" stimulentul

[11] Evoluția Conceptelor de Securitate. www.studiidesecuritate.ro

pozitiv" al unui stat ("zaharelul") iar politica de securitate ar reprezenta "stimulentul negativ" ("bățul"). Însă, în contextul globalizării, granițele dintre cele doua politici au devenit permeabile; se vorbește chiar de diplomație militară, iar politica externă se ocupă, în subsidiar, de securitatea națională.[12]

[…] În cazul României, securitatea este unul dintre cele mai perisabile produse, iar obținerea ei a fost preocuparea majoră a statului carpato-danubiano-pontic. De altfel, una dintre funcțiile internaționale ale statului roman este aceea de furnizor de securitate. Din punct de vedere istoric, insecuritatea este o lecție pe care românii și-au însușit-o cel mai temeinic.[13]

Necesitatea elaborării unei politici naționale de securitate

Există cinci motive principale pentru care statele au nevoie de o Politică Națională de Securitate coerentă şi detaliată:

În primul rând, pentru a constitui un cadru cuprinzător, PNS necesită o analiză aprofundată a tuturor amenințărilor la adresa securității naționale. Amenințările interne şi externe au fost vreme îndelungată tratate separat, dar actualmente politica de securitate tinde din ce în ce mai mult spre o evaluare complexă a condițiilor interne şi internaționale, în egală măsură. Aceste politici ar trebui elaborate cu participarea tuturor structurilor guvernamentale cu răspunderi în domeniul securității; este de dorit ca structurile internațioale şi neguvernamentale relevante să fie de asemenea implicate.

În al doilea rând, PNS poate juca un rol pozitiv în armonizarea contribuțiilor aduse de numărul crescând de actori din domeniul securității, printre care cei de nivel național, autoritățile locale, comunitatea de afaceri (de exemplu, pentru protejarea infrastructurii vitale), diverse organizații ale societății civile, precum şi instituțiile regionale şi internaționale. Centralizarea procesului de elaborare a politicii, astfel încât aceasta să includă contribuții venite din surse diferite, poate duce la o înțelegere comună a conceptului de securitate.

În al treilea rând, PNS dă o orientare politică diverşilor actori implicați în securitatea națională. PNS oferă repere pentru alinierea deciziilor operaționale la obiectivele pe termen lung şi scurt ale

[12] GHICA LUCIANA ALEXANDRA, ZULEAN MARIAN: Politica de Securitate Națională, pg.41-43, Editura POLIROM 2007

[13] SAVA, IONEL NICU: Studii de Securitate, pg. 9-10, Centrul Român de Studii Regionale, București, 2005

politicii naționale. Centralizarea permite folosirea optimă a resurselor şi evitarea discrepanțelor, redundanțelor şi deficiențelor în procesul de elaborare şi punere în practică.

În al patrulea rând, PNS asigură o largă participare la elaborarea politicii de securitate deoarece extinde dialogul şi cooperarea dincolo de limitările profesionale, instituționale sau partinice. În acest fel, dialogul poate duce la un consens cu privire la valorile şi interesele naționale fundamentale şi la gama de amenințări la adresa acestor valori şi interese.

În al cincilea rând, PNS este un instrument de întărire a încrederii la nivel regional şi internațional. Printr-o politică coerentă şi transparentă, statul împărtăşeşte preocupările sale legate de securitate comunității internaționale, facilitând astfel înțelegerea şi cooperarea internațională.[14]

COMPONENTA POLITICĂ A SECURITĂȚII NAȚIONALE

Factorul politic cântărește bine resursele interne, situația partenerilor externi și poziția statelor mai puțin prietene și ia o decizie. În spațiul euroatlantic de 50 de ani soluția a fost alianța defensivă care asigure o comunitate de securitate în care partenerii să aibă drepturi egale și să-și apere mai bine și mai ieftin interesele naționale. Reușita poartă numele NATO. Impacctul succesului a fost atât de mare încât azi aspirantele la calitatea de membru al Alianței definesc o Europă în care politicile de securitate națională vor semăna uluitor între ele din punctul de vedere al metodei aplicate și al principiilor de bază care trebuie apărate.. Vor fi multe interese în comun pe care statele și le vor apăra în același fel. Dacă studiem cu atenție politicile de securitate națională ale statelor europene și noile tratate ale UE vom observa că printre obiectivele de securitate ale acestor state figurează apărarea democrației, respectarea drepturilor omului, respectarea legii, a economiei de piață și a progreselor pe care le-a adus civilizația.

COMPONENTA MILITARĂ

În concepția teoreticienilor amintiți, membri ai Grupului de la Copenhaga și exegeți ai Studiilor Critice asupra Securității, componenta militară a securității se referă la influența reciprocă între capacitățile militare ofensive și defensive ale statelor și percepțiilor acestora față de intențiile celuilalt.

[14] Politica Națională de Securitate. www.NationalSecurityPolicy.ro

Accentul nu se va mai pune în viitor pe conflictul generalizat, ci pe conflictul de joasă intensitate, pe confruntarea politico-militară între state sau grupuri, care cuprinde o gamă de acțiuni de la subversiune la folosirea forței armate. Strategiile militare clasice, bazate pe poziții de șarje de artilerie sau înaintări de blindate au fost deja înlocuite cu strategii flexibile, bazate pe planificare diferențiată în funcție de tipul de amenințare, accentul punându-se azi pe mobilitatea rapidă a forțelor și eficiența unui număr redus de forțe umane. Strategia militară va fi și în viitor influențată masiv de revoluția tehnologică.

În același timp o influență din ce în ce mai mare asupra refolmulării strategiilor militare o vor avea mass-media prin așa numitul „efect CNN". Cazul Războiului din Golf și cel al conflictului din Kosovo sunt relevante: faptul că acțiunile militare de azi sunt prezentate la televizor crează restricții în folosirea forței militare și o mai mare grijă din partea militarilor pentru civilii ți imobilele cu destinație civilă care ar putea fi afectate de război.

COMPONENTA ECONOMICĂ

Interdependența economică a statelor într-un sistem care propune deschidera economiilor pentru opiață concurențială liberă influențează și ea definirea viitoarelor politici de securitate națională. O criză economică cum s-a întâmplat în timpul Războiului din Golf sau în Asia sfârșitului de an '98, poate avea implicații la nivel mondial, afectând nu doar regiunea respectivă, ci și țări de pe alte continente. Cum se poate apăra un stat prin politica sa de securitate națională față de o astfel de amenințare? și cât de repede poate să răspundă statul la această amenințare? Toate faptele ne fac să credem că răspunsul politicii de securitate națională nu poate fi decât economic, iar rapiditatea acestuia va scădea odată cu creșterea vitezei cu care se vor face afacerile internaționale în viitor.

În concepția Grupului de la Copenhaga, componenta economică a securității privește accesul la resurse, finațări ți piețe care sunt necesare pentru a susține nivelele acceptabile de dezvoltare și puterea statului. Ideea lansată de specialiștii Buzan, Weaver și de Wilde este că vor exista din ce în ce mai puține riscuri economice pure, majoritatea problemelor fiind interelate cu politicul și socialul. Cei trei autori afirmă că amenințările economice sunt cel mai greu de fixat și combătut într-o economie de piață

modernă. Amenințările economice depind de obiectul de referință. Prea multă securitate distorsionează libertatea economiei de piață, iar granița pentru minima securitate va fi și mai neclară. Pentru indivizi, securitatea economică poate fi înțeleasă cel mai clar doar în termenii nevoilor de bază ale omului. Dincolo de aceste nevoi, spun autorii, nu este foarte clar cu poate fi securizat individul în sectorul economic.

Din perspectiva liberalismului, pentru companii nu este necesară o securizare a lor, amenințările pe care le pun acestea fiind numai în cazul în care căderea lor reprezintă un risc pentru economia națională.

[...] Viitoarele politici de securitate națională ale statelor euro-atlantice nu pot să nu țină seama de evoluțiile sistemului economic internațional. Deschiderea economică și forța economiei de piață liberă vor fi contrabalansate de organismele supranaționale, care vor reglementa, de exemplu pentru sistemul UE, cadrul în care se vor manifesta actorii privați. Importanța exclusiv a statului în aceste probleme economice va scădea până la limite insignifiante.

COMPONENTA SOCIALĂ

Din punct de vedere social, securitatea presupune protejarea identității colective, a specificului național și a coeziunii naționale. Vectorii purtători ai agresiunilor împotriva acestor valori sunt de obicei imigranții, apatrizii, șomajul și economia subterană. Specialiștii în securitate socială sunt preocupați și de sprijinirea și păstrarea, în condiții acceptabile de evoluție, a tiparelor tradiționale ale limbii, culturii, identității naționale, religiei și obiceiurilor. Cele mai importante riscuri sociale la nivel mondial, care vor afecta securitatea națională a statelor vor fi:

- sărăcia din țările sudului, migrația, bolile legate de sărăcie sau transmisie prin migrație;

- crima organizată transfrontalieră;

-impactul occidentalizării, curent către o omogenizare culturală de tip occidental, care provoacă multe reacții adverse.[15]

În cazul României „Consiliul Suprem de Apărare a Țării este autoritatea

[15] INSTITUTUL PENTRU STUDII POLITICE DE APĂRARE ȘI ISTORIE MILITARĂ FUNDAȚIA INIȚIATIVA DE DIALOG EURO-ATLANTIC: Securitatea națională, politică de apărare și istorie militară în România la sfârșit de mileniu, MATIEȘ, MIHAI: Noile politici de securitate națională în spațiul Euro- Atlantic la începutul secolului XXI, pg.64-69

administrativă autonomă învestită, potrivit Constituției, cu organizarea și coordonarea unitară a activităților care privesc apărarea țării și siguranța națională" , printre a cărui atribuții se stipulează că acesta „analizează și/sau propune, potrivit legii, promovarea (...) strategiei de securitate națională a României" și (...) „avizează proiectele de acte normative inițiate sau emise de Guvern privind (...) securitatea națională"[16]

Securitatea națională reprezintă condiția fundamentală a existenței națiunii și a statului român și un obiectiv fundamental al guvernării; ea are ca domeniu de referință valorile, interesele și obiectivele naționale. Securitatea națională este un drept imprescriptibil care derivă din suveranitatea deplină a poporului, se fundamentează pe ordinea constituțională și se înfăptuiește în contextul construcției europene, cooperării euroatlantice și al evoluțiilor globale.

Strategia de securitate națională răspunde nevoii și obligației de protecție legitimă împotriva riscurilor și amenințărilor ce pun în pericol drepturile și libertățile fundamentale ale omului, valorile și interesele naționale vitale, bazele existenței statului român. Ea vizează, cu prioritate, următoarele domenii: starea de legalitate; siguranța cetățeanului; securitata publică; prevenirea și contracararea terorismului și a altor amenințări asimetrice; capacitatea de apărare; protecția împotriva dezastrelor naturale, degradării condițiilor de viață și accidentelor industriale. Securitatea națională se realizează prin măsuri adecvate de natură politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă, administrativă și militară, prin activitatea de informații, contrainformații și securitate, precum și prin gestionarea eficientă a crizelor, în conformitate cu normele de conduită ale comunității europene și euroatlantice și prevederile dreptului internațional.

VALORI ȘI INTERESE NAȚIONALE

Valorile naționale sunt elemente de natură spiritual, cultural și material ce definesc identitatea românească. Prin protejarea, promovarea și apărarea lor se asigură condițiile esențiale ale existenței și demnității cetățenilor și a statului român, în conformitate cu prevederile constituției. Ele constituie premisele pe baza cărora se construiește și se dezvoltă sistemul democratic de organizare și funcționare a

[16] Legea nr. 415 din 27 iunie 2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării (M. Of. Nr. 494/10 iulie 2002), art. 1 și art. 4

societății, atât prin intermediul instituțiilor și organizațiilor guvernamentale și neguvernamentale, cât și prin acțiune civică.

În consens cu prevederile Constituției, prezenta Strategie așează la temelia eforturilor vizând construcția securității și prosperității poporului roman valori precum: democrația, libertatea, egalitatea și supremația legii; respectul pentru demnitatea omului, pentru drepturile și libertățile sale fundamentale; identitatea națională și responsabilitatea civică; pluralismul politic; proprietatea garantată și economia de piață; solidaritatea cu națiunile democratice; pacea și cooperarea internațională; dialogul și comunicarea dintre civilizații.

INTERESELE NAȚIONALE reflectă percepția dominantă, relatia constantă și instituționalizată cu privire la valorile naționale. Ele vizează promovarea, protejarea și apărarea - prin mijloace legitime – a valorilor prin care națiunea română își garantează existența și identitatea, pe baza cărora se integrează în comunitatea europeană și euroatlantică și participă la procesul de globalizare. Prin aria lor de manifestare, ele se adresează – în primul rând – cetățenilor patriei care trăiesc pe teritoriul național, dar și – în egală măsură – tuturor celorlalți oameni aflați în România, precum și românilor care trăiesc sau își desfășoară activitatea în afara granițelor țării.[17]

RISCURI ȘI AMENINȚĂRI

Printre principalii *factori de risc interni* – de natură politică, economică şi socială – erau luați în considerare: *instabilitatea politică şi socială; declinul economic; costurile sociale generate de tranziția spre economia de piață (şomajul, insuficiența protecției şi asistenței sociale, scăderea nivelului de trai al unei mari părți a populației); manifestările extremiste, separatiste; tulburările şi convulsiile sociale; insuficiențele cadrului legislativ aflat în proces de modificare şi adaptare conform cerințelor societății democratice; corupția; sustragerile şi traficul de armament şi muniții; traficul de droguri; violența de grup, acțiunile de tip terorist etc.; scăderea calității asistenței sanitare; diminuarea sporului natural al populației; migrația ilegală; scăderea calității mediului etc. Între factorii de risc externi la adresa securității naționale, erau relevați ca fiind mai importanți: fenomenele de instabilitate caracteristice trecerii de la vechea la noua ordine de securitate europeană; unele presiuni şi imixtiuni din afară îndreptate*

[17] Strategia de Securitate Națională a României, pg. 7-9, Președinția României, București, 2007, www.presidency.ro

împotriva suveranității, independenței şi unității naționale a României vizând revizuirea frontierelor, ori autonomizarea artificială a unor zone de pe teritoriul țării pe criterii etnice; fragilitatea situației generale a țărilor aflate în tranziție; pierderea unor piețe tradiționale; dezechilibrele din schimburile economice cu alte state; perceperea distorsionată în străinătate a realităților româneşti ş.a.[18]

Pe plan extern, apariția unui mare număr de state după dezmembrarea Uniunii Sovietice și a fostei Yugoslavii a adus la suprafață un număr de dispute înghețate, cu fundament teritorial sau etnic, ramase încă nerezolvate, din Transnistria până în Abhazia, Osetia de Sud, Nagorno-Karabah și Kosovo. Fiecare dintre acestea au propriile particularități. Implicarea comunității internaționale s-a făcut, de asemenea, diferențiat, însă toate aceste probleme reprezintă în prezent riscuri emergente pentru securitatea Europeană.

Acumulările importante de tehnică militară în zona Mării Negre, de-alungul Războiului Rece, au creat condițiile pentru traficului ilegal cu armament și muniții, ce alimentează diferite mișcări secesioniste, care și-au creat propriile armate private sau forțe paramilitare. Menținerea bazelor și a capacităților militare, în ciuda eforturilor comunității internaționale și a prevederilor tratatului CFE al OSCE, reprezintă un alt factor determinant pentru evoluțiile negative latente din aceste regiuni.

[...] Crearea noilor state independente a adus în centrul atenției problemele tranziției către democrație și dificultățile inerente în cristalizarea identității naționale, consolidarea statalității și a bunei guvernări. Fostele state sovietice din vecinătate sunt confruntate cu riscuri directe legate de susținerea legitimității politice, diminuarea corupției și lupta împotriva structurilor de tip mafiot, interne și externe. În acest sens, au apărut tensiuni între integrarea regională și tendința de fragmentare, între centrele interne de putere și periferii, care uneori încorporează zone necontrolabile de-alungul granițelor unor conflicte înghețate. Democratizarea și deschiderea piețelor nu pot avansa fără identificarea unor soluții politice care să răspundă acestor tensiuni. Este evident că importanța puterii militare brute în zona Mării Negre este în declin și că, pentru rezolvarea conflictelor interne și

[18] Teodor REPCIUC: Conceptele Securității. Pag. 43. Editura AXIOMA PRINT, București, 2008

contracararea noilor amenințări, este necesară utilizarea altor instrumente în sprijinul păcii, în vederea asigurării stabilității regionale.[19]

CONCLUZII

Securitatea României ca stat membru al Uniunii Europene, se află în continuă interdependență față de securitatea acesteia și totodată, își asumă noi responsabilități și noi riscuri.

Pentru a preîntâmpina aceste riscuri și pentru a asigura un climat de liniște propriilor cetățeni, este necesar ca instituțiile statului român să colaboreze cu celelalte instituții similare din UE și nu numai pentru luarea unor măsuri adecvate de natura politică, economică și militară în conformitate cu legislația internațională.

Bibliografie

Adrian ALEXE: SFÂRȘITUL LUMII LIBERE. Pag. 27. Editura ALDO PRESS, București, 2009

GHICA LUCIANA ALEXANDRA, ZULEAN MARIAN: Politica de Securitate Națională, pg.41-43, Editura POLIROM 2007

INSTITUTUL PENTRU STUDII POLITICE DE APĂRARE ȘI ISTORIE MILITARĂ FUNDAȚIA INIȚIATIVA DE DIALOG EURO-ATLANTIC: Securitatea națională, politică de apărare și istorie militară în România la sfârșit de mileniu, MATIEȘ, MIHAI: Noile politici de securitate națională în spațiul Euro- Atlantic la începutul secolului XXI, pg.64-69

MAIOR, GEORGE CRISTIAN: Noul Aliat – Regândirea Politicii de Apărare a României la Începutul Secolului XXI, pg. 176 – 177, Editura RAO 2009

Sandra DUNGACIU: Securitate politică și securitate societală. Securitatea dincoace și dincolo de granițele statului. STUDII DE SECURITATE. Pag. 146. Editura CAVALLIOTI. BUCUREȘTI, 2005

SAVA, IONEL NICU: Studii de Securitate, pg. 9-10, Centrul Român de Studii Regionale, București, 2005

Teodor REPCIUC: Conceptele Securității. Pag. 43. Editura AXIOMA PRINT, București, 2008

Legea nr. 415 din 27 iunie 2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării (M. Of. Nr. 494/10 iulie 2002), art. 1 și art. 4

Evoluția Conceptelor de Securitate. www.studiidesecuritate.ro

Politica Națională de Securitate. www.NationalSecurityPolicy.ro

Strategia de Securitate Națională a României, pg. 7-9, Președinția României, București, 2007, www.presidency.ro

[19] MAIOR, GEORGE CRISTIAN: Noul Aliat – Regândirea Politicii de Apărare a României la Începutul Secolului XXI, pg. 176 – 177, Editura RAO 2009

COMBATEREA ȘI CONTRACARAREA TERORISMULUI

MISTODIE Pompiliu

MORARU Daniel Constantin

Abstract

Combaterea și contracararea terorismului trebuie să respecte în primul rând drepturile omului și libertățile fundamentale. Strategia Națiunilor Unite pentru combaterea terorismului – este primul document cadru colectiv, convenit la nivel global, care are ca subiect terorismul. Strategia, prin planul său de acțiune cu patru piloni tematici, oferă măsuri concrete pe care Statele membre trebuie să le urmeze individual și colectiv: identificarea condițiilor care conduc la răspândirea terorismului, prevenirea și combaterea terorismului și întărirea capacității Statelor în acest sens, pentru a lucra în cadrul sistemului ONU. Pentru a contracara terorismului este necesară implicarea tuturor statelor, intensificarea colaborării acestora, în special cu privire la schimbul de informații, stabilind și neutralizând organizațiile teroriste existente.

Cuvinte cheie: **combaterea terorismului, contra-terorism, anti-terorism, prevenirea terorismului, SRI**

Combating and countering terrorism must first respect the human rights and the fundamental liberties. The United Nations Strategy for Combating Terrorism - is the first framework document collectively agreed globally which speaks of terrorism. The strategy, by its action plan that has four thematic pillars, offers concrete steps for the Member States to take individually and collectively: identifying the conditions that lead to the spreading of terrorism, preventing and combating terrorism and strengthening the capacity of the States in this respect, to work within the UN system. To counteract terrorism it is necessary to involve all the states, intensifying their collaboration, especially for the exchange of information, settling and neutralizing the existing terrorist organizations.

Introducere

Atacurile teroriste din 11 septembrie și atacurile ulterioare din multe alte părți ale lumii au condus la o accentuare sporită a eforturilor anti-teroriste la toate nivelurile de guvernare. Deși multe țări au suportat efectele terorismul înainte de 9/11, prevenirea terorismului a devenit una dintre misiunile importante ale guvernelor naționale și organizațiilor regionale și internaționale; precum și necesitatea de prevenire a abuzul puterii de stat în urmărirea planului anti-terorism. Astfel, prin lege și politică anti-terorism înțelegem eforturile de a împuternici guvernele pentru prevenirea terorismului și reacția la terorism, dar și necesitatea corespunzătoare pentru a constrânge abuzurile acestor puteri. Intensitatea interesului global asupra terorismului este corelată cu complexitatea proiectării unui răspuns proporțional la acesta.[20]

Terorismul a atins partea de sus a agendei politice, și, din acel moment ar fi dificilă argumentarea că prejudiciul pe care l-ar putea provoca este relativ banal, sau chiar – un argument familiar – că efectul său psihologic a fost disproporțional în raport cu efectul său fizic. New York a suferit daune care se aseamănă unui raid aerian din timpul războiului. Deși lista victimelor a fost restrânsă din fericire de la un potențial de 50.000 la puțin 4.000, a apărut imaginea unei distrugeri în masă, anterior limitată la armele posedate doar de marile puteri. Din punct de vedere al deceselor survenite într-o singură zi, atacul a avut mai multe victime decât cele mai sângeroase bătălii ale Războiului Civil American. Dar, spre deosebire de război, distrugerea – oricât de redutabilă ar fi fost – a fost izolată. Nu au apărut armate invadatoare. Dacă acesta ar fost un război, ar fost departe de convențiile reconfortante ale războiului tradițional. După ce s-a așezat praful în locația Turnurilor Gemene, atât la propriu cât și la figurat, au rămas cele mai multe dintre întrebările care au format un puzzle al terorismului.[21]

Concepția referitoare la combaterea terorismului

O bună perioadă de timp, terorismul a fost şi mai este încă privit ca infracțiune, ca

[20] Victor V. RAMRAJ, Michael HOR, Kent ROACH and George WILLIAMS: Global Anti-Terrorism Law and Policy. Second edition. Page 1. Published in the United States of America by Cambridge University Press, New York, 2012

[21] Charles TOWNSHEND: TERRORISM A Very Short Introduction. Page 2-3. Published in the United States by OXFORD UNIVERSITY PRESS Inc, New York, 2011

exercitare extremă a violenței pentru obținerea unor efecte în stradă, în lumea interlopă, în mediile corupte. Precizările care s-au făcut ulterior cu privire la încadrarea terorismului în sistemul acțiunilor politice aduc o oarecare claritate în judecarea actelor de acest tip. Având determinație politică, terorismul este război, şi anume război asimetric. Definiția clausewitziană potrivit căreia războiul este continuarea politicii prin alte mijloace rămâne valabilă. Deşi terorismul poate fi definit foarte bine, aşa cum este uneori definit şi războiul, ca sfârşit al politicii.[22]

Majoritatea programelor guvernamentale elaborate în diverse țări pentru combaterea terorismului cuprind cel puțin patru obiective: prevenirea, descurajarea, reacția și previziunea.

Prevenirea se realizează prin inițiative internaționale și prin diplomație. În mod ideal, toate țările ar trebui să fie de acord că terorismul este un fenomen antisocial extrem de nociv, și ar trebui să-și concentreze eforturile pentru a-l combate. Se știe de mult că ceea ce pentru unii se cheamă "terorist" pentru alții este "luptător pentru libertate" .

Descurajarea se realizează prin întărirea obiectivelor potențiale de a deveni ținte. Fața obiectivelor speciale și a majorității imobilelor misiunilor diplomatice din lume s-a schimbat considerabil în ultimii ani. Deși este imposibil să se asigure o intimidare totală prin protecția obiectivelor, acest efort trebuie continuat, mai ales atunci când este vorba de instalațiile cele mai expuse.

Reacția la o acțiune teroristă este un element central al politicii oricărui guvern atât în sfera organelor militare cât și a celor de ordine de securitate sau echipe de salvare a ostatecilor; sunt cele mai clare exemple de preocupare a guvernelor contemporane pentru crearea unor capacități de reacție. Aceste unități, precum și forțele speciale ale armatei sau jandarmeriei au devenit printre cele mai respectate și mai capabile unități antiteroriste și contrateroriste din lume.

Previziunea sau prevenirea acțiunilor și evenimentelor teroriste se realizează prin întărirea măsurilor informative și contrainformative. Aceste organe și-au format specialiști în culegerea de informații despre teroriști și au sporit

[22] Colectiv de cercetare: TERORISMUL. Dimensiune Geopolitică și Geostrategică. Războiul terorist. Războiul împotriva terorismului. Pag.59. Editura UNAP, București, 2002

considerabil posibilităților în acest domeniu. Multe țări au făcut progrese importante în activitatea de informații și contrainformații antiteroriste, o parte dintre acestea elaborând un sistem de schimb de date utile pentru combaterea terorismului,[23] astfel, Strategia de Securitate a SUA" identifică următoarele mijloace de combatere a terorismului:

Prevenirea atentatelor teroriste înainte ca acestea să aibă loc;

Prevenirea accesului grupărilor teroriste la arme de distrugere în masă. Pentru realizarea acestui deziderat, SUA urmărește îmbunătățirea securității facilităților nucleare și sprijinirea statelor care posedă astfel de facilități în scopul identificării activităților teroriste care vizează obținerea de arme de distrugere în masă;

Împiedicarea grupărilor teroriste de a primi orice sprijin logistic sau susținere financiară din partea unor state. SUA nu face nicio distincție între cei care comit acte de terorism și cei care-i sprijină (ex: Iranul);

Împiedicarea grupărilor teroriste de a exercita controlul teritorial al unor state (Pakistan, Yemen, Sudan sau Somalia) în scopul folosirii acestora ca baze logistice și tabere de antrenament.[24]

Ideea forță care răzbate din conținutul acestui document este formulată astfel: America este acum în fața unei alternative între a alege frica sau încrederea, America a ales calea încrederii". Acest lucru exclude izolaționismul și protecționismul, retragerea și restrângerea bugetară; acest lucru înseamnă preluarea conducerii în locul izolării, continuarea încurajării și dezvoltării comerțului și conducerea luptei împotriva tuturor provocărilor majore, în primul rând împotriva terorismului.[25]

În fața unui asemenea pericol care, în acest secol a devenit un adevărat flagel, statele au luat o atitudine netă de respingere și hotărâtea de a reprima terorismul, colaborând între ele în acest scop.

Mijlocul principal de combatere, la nivel inetrnațional, al terorismului îl constituie

[23] General de divizie (r) dr. Gheorghe ARĂDĂVOAICE, General de divizie (r) Dumitru ILIESCU, Maior Laurențiu Dan Niță: TERORISM, ANTITERORISM, CONTRATERORISM. Pg. 33-34. Editura ANTET, Oradea, 1997

[24] Cristian BARNA: TERORISMUL, ULTIMA SOLUȚIE? Mărirea și decăderea Al-Qaida. Pag. 94. Editura TOP FORM, București, 2010

[25] Costică VOICU: Terorism și Globalizare. Pag. 274. Editura MINISTERULUI ADMINISTRAȚIEI ȘI INTERNELOR, București, 2006 www.cultura.mai.gov.ro

numeroasele convenții încheiate și documente adoptate în acest scop. Prin Convenția pentru prevenirea și reprimarea terorismului (Geneva, 1937, adoptată în urma atentatului ucigaș de la Marsilia), statele s-au angajat să pedepsească persoanele vinovate pentru: atentatele împotriva șefilor de stat și a altor persoane care ocupă funcții în stat; faptele care pun în pericol mai multe vieți omenești; acte diversioniste asupra bunurilor private și de stat; păstrarea sau aprovizionarea cu arme și alte mijloace teroriste; falsificarea și introducerea de pașapoarte și alte documente false; pregătirea de acte teroriste ș.a.

După cel de-al doilea război mondial, terorismul a cunoscut o extindere și o agravare, mai ales, din cauza tentei politice care i s-a dat și a implicării unor state în asemenea acțiuni. Drept urmare, au fost adoptate un număr de convenții, dintre care unele se referă la combaterea terorismului practicat contra șefilor de stat și a altor persoane oficiale, altele pentru a asigura securitatea în domeniul navigației aeriene și a navigației maritime.[26]

Contribuția României în lupta anti-teroristă

România s-a angajat ferm și explicit în lupta împotriva terorismului. Această poziție va putea fi utilizată pentru a justifica orice alăturare mai pronunțată de polul NATO/SUA care nu ar reflecta în mod necesar și poziția Uniunii Europene. De asemenea, sub egida luptei împotriva terorismului, România va putea dezvolta relații de cooperare militară și cu țări din alte zone geografice (Japonia, China, America Latină).[27]

În România, activitatea de prevenire și combatere a terorismului se desfășoară în mod unitar, în cadrul Sistemului Național de Prevenire și Combatere a Terorismului (SNPCT), ce integrează instituții și autorități publice cu competențe în domeniu. Serviciul Român de Informații este coordonatorul tehnic al SNPCT și autoritatea națională în domeniul combaterii terorismului.

[26] Dr. Ioan-Aurel STANCIU, Vasile TOADER: Terorismul Internațional și Acțiunile lui în Spațiul Aero-Cosmic. Pa. 103-104. Editura UNAP, București, 2010. http://cssas.unap.ro/ro/pdf_carti/CSSAS-Sesiuneaanualădecomunicăristiintifice (accesat la 08.03.2014)

[27] Dr. Simona RUS, Mihai Diaconu și Liviu KAITER: Perspectiva Europeană a Amenințărilor Teroriste la Adresa Securității, pag. 403, Secțiunea 1 Securitate și Apărare, Editura UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE CAROL I", București, 2009. http://cssas.unap.ro/ro/pdf_cărți/stratXXI_2009.pdf

Relațiile de cooperare ale României pe linia prevenirii și combaterii terorismului se desfășoară în cadrul organizațiilor internaționale (ONU, UE, OSCE, Consiliul Europei), precum și la nivel regional și bilateral. În acest sens, România aplică prevederile convențiilor ONU și ale Consiliului Europei în materie, implementează obiectivele UE, sprijină măsurile adoptate de NATO și OSCE, participă la inițiativele internaționale în domeniu.

În plan regional și bilateral, România promovează o politică activă pentru asigurarea securității și stabilității în Europa de S-E, în Caucazul de Sud și în întreaga regiune a Dunării și a Mării Negre. România are încheiate, în plan bilateral, peste 50 de acorduri de cooperare în domeniul combaterii terorismului, criminalității organizate, traficului ilegal de droguri, cu state europene și de pe continentul american.[28]

Combaterea terorismului include: □două componente: *antiterorismul care reprezintă măsuri defensive luate în scopul reducerii vulnerabilității față de acțiunile teroriste și contraterorismul prin care se iau măsuri cu caracter ofensiv, în scopul prevenirii, descurajării și răspunsului la acțiuni teroriste"*.

Noua strategie de combatere a terorismului, adoptată de către NATO și UE, cât și acțiunea efectivă în cadrul coaliției antiteroriste, participând la aceste acțiuni la nivel strategic, operativ și tactic prin mijloacele adecvate, avute la dispoziție. Combaterea criminațității economice și sociale, lichidarea corupției, reducerea infracționalității, crearea unui mediu de afaceri curat, distrugerea rețelelor de traficanți și securizarea frontierelor sunt măsuri, pe care le considerăm absolut necesare pentru dezactivarea unui mediu favorabil terorismului. Astfel, CSAT a aprobat la 15 aprilie 2004, □Sistemul național de alertă teroristă, care a fost propus de către SRI, ca mijloc adecvat de prevenire, descurajare și combatere a acțiunilor de pregătire și desfășurare a unor eventuale atentate pe teritoriul României. El cuprinde în ordine crescătoare 5 grade de alertă: 1 (verde), 2 (albastru), 3 (galben), 4 (portocaliu), 5 (roșu), și se referă la pericolele unor atentate, în funcție de informațiile deținute".

Principalele organe și structuri implicate în colectarea datelor și informațiilor

[28] Riscuri asimetrice: http://www.mae.ro/node/1880 (accesat la 08.03.2014)

referitoare la amenințările teroriste sunt cele cu atribuții de cercetare, siguranță și protecție, care pe teritoriul național colaborează cu structuri specializate ale MAI, SRI, SPP și cu alte instituții specializate după caz. Operațiile speciale împotriva terorismului pot avea nivel strategic și operativ. Ele pot fi operații militare, operații militaro-civile, internaționale, regionale sau naționale. Aceste tipuri de operații pot fi independente, în cadrul războiului împotriva terorismului, al războiului asimetric, disproporționat sau în oricare alt tip de război, dacă acolo există o componentă teroristă care trebuie dezamorsată sau anihilată. Ele pot preceda un război de tip clasic, se pot desfășura concomitent cu unele operații militare din teatre sau în situații postconflictuale".[29]

Concluzii

Terorismul reprezintă o amenințare permanentă la adresa securității statelor lumii. Atentatele teroriștilor sinucigași în zonele aglomerate vor continua să facă în continuare victime.

Pe plan intern, România nu s-a confruntat din fericire până acum cu acte teroriste. Structurile specializate ale statului au reușit să prevină acest lucru mai ales prin expulzarea unor cetățeni arabi a căror apartenență la grupările terorite era cunoscută.

Pe plan extern, România a participat nemijlocit cu efective ale armatei, jandarmeriei și poliției alături de celelalte state implicate în lupta antiteroristă, în diferite teatre de operații.

Bibliografie

General de divizie (r) dr. Gheorghe ARĂDĂVOAICE, General de divizie (r) Dumitru ILIESCU, Maior Laurențiu Dan Niță: TERORISM, ANTITERORISM, CONTRATERORISM. Pg. 33-34. Editura ANTET, Oradea, 1997

Cristian BARNA: TERORISMUL, ULTIMA SOLUȚIE? Mărirea și decăderea Al-Qaida. Pag. 94. Editura TOP FORM, București, 2010

Colectiv de cercetare: TERORISMUL. Dimensiune Geopolitică și Geostrategică. Războiul terorist. Războiul împotriva terorismului. Pag.59. Editura UNAP, București, 2002

Mircea FECHETE: Caracteristicile Acțiunilor Structurilor din Cadrul Forțelor Terestre

[29] Mircea FECHETE: Caracteristicile Acțiunilor Structurilor din Cadrul Forțelor Terestre Pentru Participarea la Combaterea Terorismului. 18-19 noiembrie 2010, București. Pag. 256. Editura UNAP, București 2010. http://cssas.unap.ro/ro/pdf_carti/CSSAS-Sesiuneaanualadecomunicaristiintifice (accesat la 08.03.2014)

Pentru Participarea la Combaterea Terorismului. 18-19 noiembrie 2010, București. Pag. 256. Editura UNAP, București 2010. http://cssas.unap.ro/ro/pdf_carti/CSSAS-Sesiuneaanualadecomunicaristiintifice (accesat la 08.03.2014)

Victor V. RAMRAJ, Michael HOR, Kent ROACH and George WILLIAMS: Global Anti-Terrorism Law and Policy. Second edition. Page 1. Published in the United States of America by Cambridge University Press, New York, 2012

Dr. Simona RUS, Mihai Diaconu și Liviu KAITER: Perspectiva Europeană a Amenințărilor Teroriste la Adresa Securității, pag. 403, Secțiunea 1 Securitate și Apărare, Editura UNAP, București, 2009. http://cssas.unap.ro/ro/pdf_cărți/stratXXI_2009.pdf (accesat la 07.03.2014)

Dr. Ioan-Aurel STANCIU, Vasile TOADER: Terorismul Internațional și Acțiunile lui în Spațiul Aero-Cosmic. Pa. 103-104. Editura UNAP, București, 2010. http://cssas.unap.ro/ro/pdf_carti/CSSAS-Sesiuneaanualădecomunicăristiintifice (accesat la 08.03.2014)

Charles TOWNSHEND: TERRORISM A Very Short Introduction. Page 2-3. Published in the United States by OXFORD UNIVERSITY PRESS Inc, New York, 2011

Costică VOICU: Terorism și Globalizare. Pag. 274. Editura MINISTERULUI ADMINISTRAȚIEI ȘI INTERNELOR, București, 2006 www.cultura.mai.gov.ro

Riscuri asimetrice: http://www.mae.ro/node/1880 (accesat la 08.03.2014)

Dreptul la viață

Cristina FICA

Scurtă biografie: Născută la Deva, la 9 aprilie 1967. Absolventă a Politehnicii Timişoara în anul 1991, m-am reprofilat pe economie, obținând titlul de doctor în anul 2008, pentru o teză în cotutelă scrisă în limba franceză. În prezent sunt funcționar public (şef birou la Serviciul fiscal orăşănesc Buziaş – AJFP Timiş - DGRFP Timişoara) şi colaborator (plata cu ora) al Universității de Vest din Timişoara. Locuiesc în Timişoara.

Abstract

Dreptul la viață, protejat în cele mai multe situații ar trebui garantat pentru a putea schimba fața lumii. Se impune reanalizarea acestuia şi stabilirea modelului de trai decent, a unui nivel minim realizat prin educație. Arta, alături de sport poate fi liantul internațional pentru locuitorii statelor. Existența unui sistem de valori pozitiv este echivalentă cu capacitatea de discernământ care ar putea limita abuzurile de orice fel, la nivel individual, național şi internațional.

Cuvinte cheie: **dreptul la viață, educație, discernământ, convenție, state, internațional, flagel**

Le droit à la vie, protégé dans la plupart des situations, doit être garantie afin de changer la face du monde. Il devrait être reexaminé et établir un modèle de vie décent, un minimum atteint par l'éducation. Art, ainsi que le sport, peut coller ensemble, au niveau international, les résidents des l'Etats. L'existence d'un système de valeurs positif est équivalente à la capacité de discernement qui pourrait limiter tout abus au niveau individuel, national et international.

Dreptul la viață pare cel mai puțin discutat subiect, atât la nivel național, cât şi internațional, dar este esențial. Fie că analizăm valori transcedentale, fie că abordăm sărăcia sau economia de subzistență, fie că admirăm arta, fie că ne îndreptăm atenția spre prezentul național sau internațional. Dreptul la viață este un drept alienabil, nu doar al speciei umane,[30] ci al întregului univers. Respectarea acestuia ar restabili ordinea, precum usturoiul recunoscut ca panaceu universal. Şi cine nu îşi doreşte o lume mai bună, o viață frumoasă?

Nu putem vorbi despre dipomație, nu putem vorbi despre stategic intelligence ignorând dreptul la viață al individului uman, al speciei umane şi al națiunilor, şi respectarea acestui drept fundamental. Dar dacă le corelăm, găsim punctul slab al oricărei strategii de ocupare, al oricărui război.

O parte din statele lumii sunt semnatare a Declarației pentru drepturile omului. Cu toate acestea, sărăcia şi mizeria, incultura şi foamea fac ravagii pe teritoriul asupra căruia sunt suverane. Fără să enumerăm exploatarea, frica, terorismul, rasismul, incultura, agresivitatea, violența.

Statele conservă sau garantează, după caz, dreptul la proprietate. Dar dacă nu garantează dreptul la viață, dreptul de proprietate nu are subiect, ci doar obiect. Art. 2 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăților fundamentale[31] prevede că „Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal când infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege". Respectul drepturilor omului reprezintă pentru România, ca şi pentru Uniunea Europeană, **o prioritate a politicii externe.**[32]

Doctrina grupează drepturile civile şi politice ca drepturi fundamentale de

---

[30] Viziunea modernă asupra drepturilor omului a început cu adevărat odată cu formarea ONU în 1945, dar natura a fost uitată. Totuși, cum ONU nu are autoritate extrateritorială, Uniunea Europeană este singura care ar putea impune statelor membre respectarea statutelor privind drepturile universale ale oamenilor, dar prezervarea ecosistemului Pământ mai are de aşteptat. Se consideră că „Drepturile universale ale omului sunt reprezentarea legală a noului vis european, un tot unitar în care aspirația și comportamentul indivizilor este orientat în asa fel încât urmărește speranțele de viitor ale europenilor, iar succesul acestuia va depinde de iscusința politicienilor precum și de psihologia umană" (http://ro.wikipedia.org/wiki/Declara%C8%9Bia_Universal%C4%83_a_Drepturilor_Omului).

[31] http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_RON.pdf

[32] http://www.mae.ro/node/3133

primă generație (nucleul noțiunii de drepturi ale omului)[33] şi drepturile de a doua generație (care adaugă un nou nivel de protecție, în sferele economică, socială şi culturală).[34] Constituția României consacră capitolul II al Titlului II drepturilor şi libertăților fundamentale. România, în calitatea sa de membră a Organizației Națiunilor Unite a semnat „Declarația universală a drepturilor omului" şi este parte la cele două pacte adoptate în cadrul ONU: „Pactul internațional privind drepturile civile şi politice" şi „Pactul internațional privind drepturile economice, sociale şi culturale". România este din 1994 stat parte la „Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului şi libertăților fundamentale" şi se supune jurisdicției Curții europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg. De asemenea, în cadrul Uniunii Europene, România a semnat în decembrie 2007 Tratatul de la Lisabona[35] care conține „Carta Drepturilor Fundamentale."[36] Ce înseamnă dreptul la viață ? Cum putem defini acest concept în sine ? Ce presupune ?

Articolul 2 al Convenției europene garantează dreptul la viață al oricărei persoane şi defineşte circumstanțele în care agenții statului pot recurge în mod legitim la forța letală. Articol primordial, nu admite nici o derogare,[37] consacrând una din valorile fundamentale ale societăților democratice care fac parte din Consiliul Europei. Jurisprudența constantă a Curții europene a Drepturilor Omului a afirmat că, fără protejarea acestui drept, exercitarea oricăror alte drepturi sau libertăți garantate de Convenția europeană ar fi iluzorie.

Obligația pozitivă care revine frecvent în analiza Curții este cea de a desfăşura o anchetă efectivă de îndată ce autoritățile

---

[33] Ele includ dreptul la viață, dreptul de a nu fi supus relelor tratamente, dreptul la libertate, dreptul la respectarea vieții private şi de familie, dreptul la respectarea corespondenței etc

[34] Cu titlu de exemplu, sunt drepturi de a doua generație dreptul la protecție specială pentru bătrâni sau persoane cu dizabilități, dreptul la un mediu sănătos, libertatea artelor şi a ştiințelor, liberul acces
la cultură etc.

[35] Convenția europeană a Drepturilor Omului consacră nucleul general de drepturi civile şi politice. Constituția României are o sferă mai largă de protecție şi include şi drepturi sociale, economice şi culturale. O sferă şi mai largă de protecție o conferă Carta drepturilor fundamentale recent semnată în cadrul Uniunii Europene.

[36] Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (APADOR-CH): Manualul drepturilor omului; BUCUREŞTI 2008 (pg. 3); ISBN 978-973-0-05673-0; http://www.apador.org/publicatii/manual-DO-proof.pdf

[37] CEDO, *McCann şi alții c. Marii Britanii*, hotărârea din 27 septembrie 1995, paragrafele 146-147, citat în Manualul drepturilor omului

statului au cunoştință despre moartea unei persoane[38]. Conform jurisprudenței Curții, o anchetă efectivă este cea aptă să identifice şi să pedepsească persoanele responsabile a fi provocat moartea cuiva,[39] indiferent dacă acestea sunt agenți ai statului (polițişti, jandarmi etc) sau persoane private[40].

Dacă analizăm dreptul la viață din prisma vieții unui individ uman, putem numi ca primă fază a dreptului la viață, dreptul de naştere. Există două aspecte ale acestui drept la naştere: avortul şi naşterea propriu-zisă. Parte din fetusuri sunt avortate în mod voit întrucât părinții nu pot oferi condiții de viață noului născut. Dar câte femei mor acasă pentru că nu au bani pentru spital şi câți copii nu se nasc din acest motiv ?[41] Tridimensionalitatea acestei faze o dau focarele de război la nivel mondial, fie interetnice, fie internaționale. Avem aşadar, condiții socio-economice, condiții de igienă şi sănătate şi conjuncturi politice.

A doua fază a dreptului la viață este la rândul ei un complex de drepturi: dreptul la familie, dreptul la hrană, dreptul la educație, dreptul la locuință, dreptul la muncă, dreptul la proprietate şi de ce nu? – dreptul la vot![42] Dreptul la opinie şi la exprimare, dreptul la propria filosofie despre viață (alimentație,[43] convingeri religioase sau spirituale, locuință,[44] pasiuni), autono-mia (dreptul de a gândi şi acționa, de nemanipulare). Sau, pentru cei lipsiți de discernământ, la protecție. Dreptul la libertate şi dreptul la fericire.

---

[38] Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (APADOR-CH): Manualul drepturilor omului; BUCUREŞTI 2008 (pg. 9); ISBN 978-973-0-05673-0; http://www.apador.org/publicatii/manual-DO-proof.pdf

[39] CEDO, *Mantog c. României*, hotărârea din 11 octombrie 2007, paragraf 64, citat în Manualul drepturilor omului

[40] Mai mult, atunci când o persoană a intrat într-o stare bună de sănătate sub controlul autorităților statului (de exemplu, în timpul detenției sau al internării medicale obligatorii) şi decedează în acest interval, statul are obligația de a furniza o explicație plauzibilă privind producerea decesului. Răsturnarea sarcinii probei în acest caz este consecința firească a poziției vulnerabile pe care o are persoana aflată sub autoritatea statului. În lipsa unei explicații plauzibile din partea autorităților statului, aceastea vor fi ținute responsabile pentru încălcarea dreptului la viață.

[41] Câte state sunt sancționate pentru acest genocid? Sau câți decidenți politici?

[42] Dreptul internațional, dar mai ales cel comunitar, impune ca statul să creeze condițiile necesare pentru ca minoritatea națională să aibă reprezentare parlamentară şi locală: „Convenția-cadru pentru protectia minoritatilor nationale", Consiliul Europei, http://www.dri.gov.ro/documents/conventia%20cadru.pdf, accesat pe 31.10.2011, citat de Florin-Bogdănel PRIBOI, „Migrația rromilor, context al reconstruirii contractului de comunicare dintre rromi şi nerromi" (Diplomacy-Intelligence nr. 1 – octombrie 2013, pg. 22)

[43] Vegetarian, spre exemplu.

[44] În Franța, gitanii au încheiat un acord cu statul, negociind dreptul de a rămâne nomazi.

Dreptul la pace şi linişte. Dreptul la cunoaştere. Dreptul de respect. Dreptul la intimitate. Şi dreptul la decență. Iar lista rămâne deschisă, pentru perioada din viața activă. Nerespectarea acestora aduc atingere dreptului la viață, la o viață normală, la o viață demnă.[45]

Spre exemplu, Curtea a apreciat că lipsirea de locuințe şi tratamentul discriminatoriu din partea autorităților ale statului sunt de natură să provoace o suferință morală ce reprezintă un tratament degradant în sensul articolului 3 al Convenției europene[46]. Sau, într-o cauză împotriva Marii Britanii[47], Curtea europeană a sancționat inactivitatea serviciilor sociale britanice care, deşi fuseseră informate că reclamanții (patru copii) fuseseră bătuți de membrii familiilor lor timp de mai mulți ani, nu au luat nici o măsura pentru a-i proteja. Curtea a recunoscut dificultatea situației care implica şi analiza dreptului copiilor la o viață de familie, dar a constatat că serviciile sociale nu i-au îndepărtat de copii, nici temporar, de mediul familial unde erau constant victimele unor rele tratamente şi a concluzionat că autoritățile britanice au încălcat articolul 3 al Convenției europene[48].

Acestea sunt cazuri indivi-duale, persoane care au avut puterea să lupte. Dar când victimele reprezintă o masă de oameni, încălcarea dreptului la viață rămâne de multe ori nesanc-ționată şi chiar ignorată. Un stat care impune un vaccin fără a lua în considerare efectele negative pe ter-men lung ale acestuia. Nu intervine moartea, ci o distrugere parțială a vieții, fiind încălcată componenta de drept la sănătate.

O ultimă fază majoră este partea finală a vieții noastre, asociată unui drept la pensie, la înmormântare, la un loc pentru

---

[45] Lumea antică nu poseda conceptul de drepturi universale ale omului.[Societățile antice au avut "sisteme elaborate de taxe, concepții de justiție, legitimitate politică, și umană înfloritoare, care a căutat să realizeze demnitatea umană, înflorirea, sau bunăstarea în întregime independente de drepturile omului".[Donnelly, Jack (2003). *Universal human rights in theory and practice* (ed. 2nd). Ithaca: Cornell University Press. ISBN 9780801487767, pg. 71]. Conceptul modern al drepturilor omului s-a dezvoltat în perioada modernă timpurie, alături de secularizarea europeană a eticii iudeo-creștine.[Ishay, Micheline R. (2008). *The history of human rights : from ancient times to the globalization era*. Berkeley, Calif.: University of California Press. ISBN 0520256417, pg. 64]; http://ro.wikipedia.org/wiki/Drepturile_omului

[46] CEDO, *Moldovan şi alții c. României*, hotărârea din 12 iulie 2005, paragraf 111

[47] CEDO, *Z şi alții c. Marii Britanii*, hotărârea din 10 mai 2001.

[48] Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (APADOR-CH): Manualul drepturilor omului; BUCUREŞTI 2008 (pg. 12); ISBN 978-973-0-05673-0; http://www.apador.org/publicatii/manual-DO-proof.pdf

rămăşiţe. Eutanasia este un drept la o moarte uşoară, frumoasă, aleasă. Acesta e în prezent un drept destul de disputat.

Sintetizând, percepem mai degrabă dreptul la o viaţă mai bună, derivat din dreptul fundamental la viaţă.

Dacă analizăm conceptul de drept la viaţă din punct de vedere al unui stat naţional, acesta reprezintă recunoaşterea suveranităţii sale terito-riale şi aici intervin diplomaţia şi strategic intelligence sau ar trebui să intervină.

Dacă prisma prin care privim este mediul sau universul, conceptul este infinit. Selecţia naturală a fost cea care asigura perpetuarea celor mai puternici indivizi. Echilibrul ecosistemic a fost însă viciat de „raţionala" fiinţă umană. Iar legile sau politica naţională nu stopează braconajul. Fluxul monetar primează. Setea de bogăţie striveşte dreptul la viaţă, atât al naturii în sine (vegetaţie şi faună – fie direct prin vânătoare şi braconaj, fie indirect, prin exploatarea sau poluarea solului şi sibsolului), cât şi al fiinţei umane.

Putem compara dreptul la viaţă cu filosofia. Asemeni celei din urmă, este primordial. Totuşi, când vorbim despre medicină, despre politică, chiar despre viaţă, uităm de filosofie. La fel, când încheiem acorduri diplomatice, când declanşăm războaie, când ne distrăm la o serată sau admirăm artă, rareori ne amintim că fără fiinţe umane în viaţă şi un mediu natural adecvat vieţii acestor fiinţe umane, ar fi imposibil să acţionăm. Uităm atunci când aruncăm mâncarea, uităm atunci când listăm şi consumăm fără rost hârtia. Uităm că tot ce ne aduce confort echivalează cu o invazie asupra mediului ambiant. Există legislaţie naţională, există acorduri şi target-uri comunitare şi internaţionale, dar nu există o concepţie de viaţă în acest sens, o educaţie în acest sens. Conştienţa sau trezirea spiritului care ne oferă darul percepţiei holistice a vieţii se formează prin educaţie. Avortului sau morţii infantile le succede violenţa. Mai întâi în familie, apoi în colectivităţile specifice educaţiei minimale, la nivelul societăţii şi la nivel mondial. Verbală sau fizică, violenţă este un act de agresiune care atinge dreptul la viaţă. „Deschideţi o şcoală, veţi închide o închisoare"[49] pare un concept dacă nu uitat, cel puţin ignorat (din neştiinţă sau conştient – e o întrebare la care poate viitorul va putea răspunde). Şi totuşi, educaţia este cea care trebuie să formeze sistemul de valori al unei comunităţi umane, al oricărei comunităţi umanoide. Dacă ar fi să ierarhizăm

[49] Victor Hugo

drepturile conexe dreptului funda-mental la viață? Aş da întâietate dreptului la educație, la o educație complexă, cu elemente practice, laice şi ezoterice (nu doar religioase). Cândva, supremația o avea dreptul de proprietate care conferea primului născut averea familiei şi îndatorirea prezervării amândorura. Acest drept de succesiune asigura perpetuarea familiei, clanului. A fost o formă de organizare a viitorului.

Dacă ar fi să analizăm şi atentatele la acest drept de viață? Prima idee posibilă în mintea oricui ar fi putea fi molimele sau rasismul (fascismul şi derivata acestuia, neona-zismul, ultra-naționalismul) dublat de violență, militarism, idealism, respin-gerea determinismului economic. Chiar socialismul (şi comunismul) au degradat ființa umană. Sclavia şi prosituția, războaiele sau mişcările religioase, foamea şi traficul de persoane aduc moarte, fie ea parțială.

Unde să încadrăm manipu-larea, spionajul (inclusiv cel economic), terorismul şi loviturile de stat? La nerespectarea dreptului la viață trebuie să includem poluarea mediului în paralel cu reciclarea deşeurilor şi folosirea energiei regenerabile.

Ceea ce trebuie pus în lumină este că, în mare parte, ceea ce dăunează vieții în sine, este un derivat idealist al acesteia. Dorința de perfecțiune, imaginea omului perfect a fost instrumentul prin care Hitler a manipulat masele. Concomitent, expe-rimentele lui Mengele[50] au folosit ulterior pentru înțelegerea corpului fizic al omului. La fel, experiențele pe cobai, deşi disputate, stau la baza farmaceuticii. Comparând rata mortali-tății sau vitalitatea umană din actuala epocă cu cea de acum 20 sau 30 ani, pentru care avem statistici, e posibil ca progresele științei medico-farmaceutice şi multitudinea experiențelor pe cobai să nu aibă o finalitate pozitivă. Iar medicina alternativă câştigă tot mai mult teren. Medicii care îşi iubesc medicina vor recomanda unui copil cu amigdale umflate o gargară şi nu un antibiotic. Pentru viermişorii atât de frecvenți la copii cine mai recomandă acum ceapa şi usturoiul în locul otrăvurilor pilulate? Aceiaşi iubitori de viață vor recomanda o alimentație bo-gată în fructe şi legume în loc să pre-scrie vitamine. Un medic „pe bandă", contemporan, va trimite pacientul la multe analize şi apoi va experimenta diverse

[50] Holocaustul, prin atrocitățile care au avut loc, este sursă a ideilor mişcării actuale privind drepturile omului.

tratamente rețetate, ori va semna o trimitere la chirurgie.

Oricare ar fi flagelul de distrugere al vieții, un stat trebuie să asigure dreptul la viață, supuşilor săi, ecosistemului şi celorlalți oameni. Şi ar trebui ca, la nivel internațional să nu fie recunoscute statele care încalcă dreptul la viață sau să fie sancționate. Cum s-ar reaşeza ordinea mondială în acest caz? Cum ar fi să trăim într-un climat de siguranță, pace, încredere? În care o banală durere de cap nu devine un coşmar ci este tratată holistic fără alte daune organismului nostru? Cum ar fi o societate bazată pe respect şi cunoaştere?

Cel mai puternic efect social îl are morala. Convingerile religoase sunt rivalul educației laice. În prezent terorismul este rezultatul fanatismului musulman, după cum Evul Mediu a fost guvernat de abuzuri datorate catolicismului.

Un alt motiv de încălcare a dreptului la viață este libertatea, „pe care trebuie să o cucerim prin luptă atunci când nu o avem ca supremă autocrație,"[51] altfel spus, „iată numele acestei puteri care explică răul şi care îl face necesar."[52]

Aş închide triunghiul încălcării cu manipularea,[53] posibilă prin ignoranță, minciună şi frică. Un exemplu de manipulare pe care l-am găsit interesant:[54]„[…] Nicăieri n-a fost Hitler mai genial ca în aplicarea acestei tactici a tatonării discrete şi a permanentei intensificări a dozei contra unei Europe tot mai slabe moralmente şi în curând şi din punct de vedere militar. Chiar şi acțiunea de suprimare în Germania a oricărui cuvânt liber şi a oricărei cărți independente, hotărâtă cu multă vreme înainte s-a desfăşurat după aceeaşi metodă a sondării prealabile. La început nu s-a scos nici o lege – aceasta a apărut abia peste doi ani – care să interzică în mod categoric cărțile noastre; în loc de aceasta, s-a organizat pe moment o discretă acțiune de luare a pulsului pentru a se vedea până unde se poate merge, împingând grupul fără responsabi-litate oficială al studenților național-socialişti să lanseze primul atac împo-triva cărților noastre. Potrivit aceluiaşi sistem după care înscenau

[51] Eliphas LEVI, „Cartea splendorilor. Studii despre originile Kabbalei", Editura Aurelia, pg. 84

[52] Idem.

[53] În opinia mea, morala (religioasă), libertatea şi manipularea sunt pilonii sau motivația abuzurilor împotriva dreptului la viață (n.a.).

[54] Genial ca distrugător al derpturilor conexe dreptului la viață.

manifestări de „mânie a poporului", pentru a pune în practică boicotarea hotărâtă de multă vreme a evreilor, s-a dat studenților directiva secretă de a-şi afişa public „indignarea" împotriva cărților noastre. Şi studenții germani, bucuroşi de orice posibilitate de a-şi exprima vederile reacționare, s-au conformat şi s-au constituit în bande la toate universitățile, au început să scoată din librării exemplarele din cărțile noastre […]"[55]. În prezent cel mai rapid şi eficient mijloc de manipulare este Internet-ul. Şi cel mai greu de controlat! Prin educație dobândim cunoaştere şi prin experiență înțelepciune. Prin educație putem pune bazele şi susține cultural un sistem de valori comune; putem armoniza comunicarea la nivel individual şi inter-cultural. Aşa am reuşi să depăşim momentele critice ale evoluției umane. Până acum, războaiele şi revoluțiile sângeroase au marcat reaşezarea ordinii mondiale. Dar, dând dovadă de inteligență, de viziune, am putea să lăsăm arta ca mesager al acestei schimbări. Am putea folosi artele ca instrumente ale comunicării şi armonizării, alături de sport care a devenit o valoare atemporală prin tradiția olimpiadelor.

Concluzii

Nu sunt în măsură să dispun, pot doar să mă întreb şi să fac cunoscute întrebările care îmi străbat mintea, gândurile: Cum ar arăta ordinea mondială în care statele ar respecta şi garanta în mod real dreptul la viață? Ar mai fi posibile migrări de teritorii inter-statale. Ar mai acapara un stat un teritoriu populat cu cetățenii altui stat? Am mai discuta despre asasini economici? Cum ar trebui organizată administrația unui stat care garantează dreptul la viață? Ar mai migra cetățenii acestuia spre alte state? Care ar fi sistemul de valori adecvat de predat în şcoli? Afirmații precum „Lipsa unei legislații fundamentale stabilind principiile de bază ale țării, ca şi decla-rațiile contradictorii ale reprezentan-ților guvernului contribuie la confuzia generală,"[56] ar mai putea fi credibile sau ar deveni fără obiect? Ar mai putea un cetățean să-şi trădeze țara?

Care ar fi soluția pentru garantarea dreptului la viață? Cum poate fi unanim recunoscută? În opinia mea, un sistem educațional pozitiv, cu valori interna-

[55] Stefan ZWEIG: „Lumea de ieri", colecția Corespondență. Memorii. Jurnale, Editura Univers, Bucureşti, 1988, pg. 348

[56] Mircea IONNIȚIU: „Amintiri şi reflecțiuni", Editura Enciclopedică, 1993, ISBN 973-45-0039-2; pg. 214.

ționale comune, poate reprezenta infrastructura capacității de discernământ, cheia care ar frâna şi încetini abuzurile şi încălcările de orice fel. S-ar evita îndoctrinările, s-ar trezi conştiența, ar înflori iubirea şi respectul față de ceea ce ne înconjoară. La nivel internațional s-ar diminua conflictele şi s-ar întări colaborările.

Bibliografie

DONNELLY, Jack (2003). Universal human rights in theory and practice (ed. 2nd). Ithaca: Cornell University Press. ISBN 9780801487767

IONNIȚIU, Mircea (1993). Amintiri şi reflecțiun.i Editura Enciclopedică. ISBN 973-45-0039-2

LEVI, Eliphas (1994). Cartea splendorilor. Studii despre originile Kabbalei. Editura Aurelia

ZWEIG, Stefan (1988). Lumea de ieri. Colecția Corespondență. Memorii. Jurnale. Editura Univers, Bucureşti

ISHAY, Micheline R. (2008). The history of human rights : from ancient times to the globalization era. Berkeley, Calif.: University of California Press. ISBN 0520256417

Publicații electronice

Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (APADOR-CH): Manualul drepturilor omului; BUCUREŞTI 2008; ISBN 978-973-0-05673-0; http://www.apador. org/publicatii/manual-DO-proof.pdf

PRIBOI, Florin-Bogdănel, „Migrația rromilor, context al reconstruirii contractului de comunicare dintre rromi şi nerromi" (Diplomacy-Intelligence nr. 1 – octombrie 2013); http://www.strategiiaplicate.ro/revista-de-strategii-aplicate/#/0

Pagini web

http://ro.wikipedia.org/wiki/Drepturile_omului

http://ro.wikipedia.org/wiki/Declara%C8%9Bia_Universal%C4%83_a_Drepturilor_Omului

http://www.echr.coe.int/Documents/Convention RON.pdf

http://www.mae.ro/node/3133

Jurisprudență

CEDO, McCann şi alții c. Marii Britanii, hotărârea din 27 septembrie 1995, paragrafele 146-147, citat în Manualul drepturilor omului

CEDO, Z şi alții c. Marii Britanii, hotărârea din 10 mai 2001.

CEDO, Moldovan şi alții c. României, hotărârea din 12 iulie 2005, paragraf 111

CEDO, Mantog c. României, hotărârea din 11 octombrie 2007, paragraf 64, citat în Manualul drepturilor omului.

GESTIONAREA CRIZEI KOSOVO ÎNTRE DIPLOMAȚIE ȘI CONFLICT

Matei Elena Mădălina

Scurtă Biografie: în vârstă de 24 ani, din orașul Breaza, județul Prahova, absolventă a SNSPA, Facultatea de Administrație Publică, în prezent masterandă la Universitatea București, în cadrul Facultății de Istorie, programul de master: Istoria și Practica Relațiilor Internaționale. Sunt fascinată de diplomație.

Abstract

Inițial, în gestionarea crizei Kosovo au fost luate măsuri diplomatice pentru rezolvarea pe cale pașnică a conflictului: mecanismele OSCE- Kosovo Verifying Mission; NATO care a venit în sprijinul OSCE și a desfășurat Allied Rapid Reaction Corps; Conferința de la Rambouillet care a reprezentat un eșec. În urma acestor tentative diplomatice care nu au ajutat la medierea conflictului, Secretarul General al NATO a dat ordin de executare a loviturilor aeriene. După intervenția militară, misiunea ONU- UNMIK a avut puterea de a modela și conduce societatea politică și civilă. Comunitățile internaționale au avut în vedere necesitatea implementării instituțiilor democratice, a unei economii funcționale de piață și protecției drepturilor minorităților.

Cuvinte cheie: **KVA- Misiunea de Verificare Kosovo, KLA- Armata de Eliberare din Kosovo, KFOR- autoritățile militare NATO, UNMIK- Misiunea Administrativă Interimară ONU în Kosovo**

Initially, in Kosovo crisis management diplomatic steps have been taken to resolve the conflict through peaceful: OSCE mechanisms- Kosovo Verifying Mission; NATO who came in support of OSCE and held Allied Rapid Reaction Corps; The Conference at Rambouillet that was a failure. As a result of such diplomatic attempts that have not helped to mediate the conflict, NATO Secretary General gave the order to execute airstrikes. After the military intervention the UN mission- UNMIK had the power to shape and drive the political and civil society. International communities have taken into consideration the need for the implementation of democratic institutions, a functional market economy and minority rights protection.

Secolul al XX- lea a fost, în evoluția istoriei, o perioadă a paradoxurilor. A fost perioada celor mai mari descoperiri ştiințifice și a celor mai remarcabile progrese în civilizație și cultură. A fost, însă, și secolul în care sute de milioane de oameni au fost victimele războaielor, revoluțiilor, epurărilor etnice și religioase, epurărilor și intoleranțelor ideologice, a unor mari dezastre și calamități naturale. A fost înainte de toate și un secol al manipulărilor atât a individului cât și a opiniei publice la scară mondială. Despre secolul XX, Yehudi Menuhim afirma că „a trezit cele mai mari speranțe concepute vreodată de omenire și a distrus toate iluziile și idealurile."

În prima jumătate a veacului trecut marile puteri s-au implicat în două războaie devastatoare care au cuprins cvasitotalitatea națiunilor civilizate și au avut ca rezultat nu pacea visată ci moartea a aproape 50 de milioane de vieți. Cea de-a doua jumătate a secolului a fost răvăşită de un război rece în care marile puteri au evitat confruntarea directă, dar au purtat războaie prin procură și s-au terorizat reciproc cu arma nucleară. Sfârşitul Războiului Rece a însemnat dispariția unui regim de dictatură de sorginte comunistă, dar și multiplicarea conflictelor interetnice și interreligioase la scară globală. Transformările produse în mediul internațional de securitate au făcut ca toată atenția comunității internaționale să se îndrepte către o viziune care să contribuie la o consolidare a păcii și securității mondiale. În acest context, deși Belgradul a susținut că aceasta este o afacere internă putea fi ignorat potențialul de extindere a crizei în zonă? A fost utilă intervenția NATO pentru securitatea și stabilitatea Europei în gestionarea crizei din Kosovo?

După moartea lui Iosip Broz Tito, tendințele centrifuge ale diferitelor republici și provincii aveau să se intensifice, orientările separatiste tinzând să se transforme în mişcări îndreptate spre secesiune. Încercarea Belgradului de a opri aceste tendințe, inclusiv prin forță armată, în condiții interne și internaționale a eşuat, fostul stat iugoslav s-a destrămat. „În contextul crizei din Kosovo s-a vorbit adesea despre naționalismul sârb. Fără îndoială, acesta a existat. Dar evoluția raporturilor dintre sârbi și albanezii kosovari, spre a ne referi doar la ele, nu era determinată doar de naționalismul sârb, la acesta trebuie adăugat cel al albanezilor. Aceştia nu s-au împăcat cu statutul de minoritate națională în cadrul statului iugoslav și nu au renunțat la țeluri

separatiste și secesioniste, menite să ducă la un Kosovo independent, eventual ca parte a unei Albanii mari."(Constantin 2001, p.133) Putem vorbi despre dreptul de autodeterminare al unei națiuni sau al unei etnii, după cum putem condamna sau felicita decăderea din drepturile părinteşti ale unei Serbii ce și-a abuzat și maltrat propriul copil. Criza din Kosovo a constituit un moment distinct în procesul reașezării raporturilor de forțe în Europa după încetarea Războiului Rece, concentrând ca într-un focar dificultățile și riscurile acestui proces. Ea a culminat cu bombardamentele aeriene efectuate de NATO asupra Iugoslaviei, desfășurate timp de aproape 3 luni (martie- iunie 1999). „Din punct de vedere al dreptului internațional, bombardamentele s-au încadrat între actele pe care Declarația din 14 decembrie 1974 a Adunării Generale a ONU le considera agresiuni: „bombardarea de către forțele armate ale unui stat a teritoriului altui stat sau folosirea oricăror arme de către un stat împotriva teritoriului altui stat."

Potrivit opiniei multor observatori politici, Alianța Nord- Atlantică a desfășurat atacurile aeriene cu de la sine putere, Rezoluția ONU în legătură cu Kosovo neautorizând aplicarea unor lovituri militare împotriva Iugoslaviei. Motivația acțiunii Aliaților constă în oprirea represiunilor la care era supusă populația albaneză, majoritară în Kosovo, din partea regimului de la Belgrad, inclusiv a ceea ce se numește epurare etnică a acestei populații, prin forțarea ei să părăsească provincia și să se refugieze în țări vecine, mai ales în Albania și Macedonia. De aceea, acțiunile NATO au fost considerate în cercurile Alianței și în largi părți ale opiniei publice internaționale drept necesare și justificate din punct de vedere politic și moral." (Constantin 2001, p.130)

Demersurile diplomației europene

La 28 mai 1998 Consiliul Nord-Atlantic, întrunit la nivel de Miniştrii de Externe a stabilit două obiective majore referitoare la criza din Kosovo: sprijinul pentru rezolvarea paşnică a crizei prin contribuția la răspunsul Comunității internaționale; promovarea stabilității și securității în special în Albania și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei. În Balcani, OSCE nu s-a ocupat de rezolvarea crizelor propriu-zise. OSCE a fost implicată în etapele de prevenire a crizelor, și în fazele ulterioare unei crize. Tentativa de a rezolva criza din Kosovo în 1998-1999 prin mecanismele OSCE (Kosovo Verifying Mission) a eșuat.

Rezoluția 1199 a Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite a stabilit limitele numerice ale forțelor sârbe în Kosovo și scopul operațiilor acestora, iar Rezoluția 1203 a aprobat două misiuni care să observe respectarea încetării focului. OSCE a desemnat și a desfăşurat în Kosovo Misiunea de Verificare (KVM) pentru a observa îndeplinirea pe teren a sarcinilor și instalarea NATO și a implementat o misiune de supraveghere aeriană- Operația SUA „Eagle Eye". KVM a avut ca obiective: verificarea încetării focului în zonă; misiuni de control la frontieră; monitorizarea deplasării trupelor federale în Kosovo și zona adiacentă; sprijinul revenirii la casele lor a refugiaților. În sprijinul OSCE, NATO a desfăşurat Allied Rapid Reaction Corps (ARRC) în Macedonia pentru a asista la evacuarea de urgență a membrilor KVM dacă noul conflict i-ar fi pus în pericol. SUA deja aveau trupe în Macedonia în sprijinul operației ONU care monitoriza granița sârbă, operație pe care au și preluat-o. Noua misiune a fost să mențină infrastructura americană în Macedonia, ce ar fi fost necesară ca zonă logistică pentru susținerea de către SUA a desfăşurării conduse de NATO în Kosovo. În Kosovo mecanismele politice, economice și de securitate sunt asigurate de NATO. Rolul OSCE se rezumă la asistența în implementarea deciziilor luate într-un alt cadru politic, în care resursele politice ale NATO sau UE sunt principalele mecanisme care asigură stabilitatea. Cu alte cuvinte, NATO și UE se ocupau de stabilizarea situației, medierea între părțile aflate în conflict, aplicarea presiunilor politice necesare pentru atingerea unor înțelegeri sau garantarea înțelegerilor.

Intensificarea confruntărilor din regiune făcuse ca 60.000 de persoane să se refugieze în țările vecine. SUA și-a dat seama că trebuie să rezolve problema și în februarie 1999, la Rambouillet, în Franța, le-a prezentat sârbilor și albanezilor un proiect de acord care stabilea pentru Kosovo un statut de autonomie de 3 ani, în schimbul demilitarizării Armatei de Eliberare din Kosovo (Kosovo Liberation Army- KLA) și a dreptului de extrateritorialitate a NATO în Serbia și Muntenegru. Deoarece KLA nu dorea decât independența, aceasta a semnat proiectul numai când a fost sigură că sârbii vor respinge documentul. Pentru SUA aceasta nu era decât proba că Miloşevici nu intenționa să medieze nimic.

Javier Solana, Secretarul General al NATO declară pe 23 martie 1999: „Noi trebuie să împiedicăm un regim autoritar

să continue să-și reprime poporul în Europa, la sfârşitul secolului al XX-lea. Pentru noi acest lucru constituie o datorie morală." Europenii i-au convins pe americani că trebuia să se intervină în regiune, scoțând în față ideea drepturilor Omului. Discursul oficial insistă cu limpezime asupra necesității imperioase de a apăra valorile umanismului în sânul Europei. „Aliații nu urmăresc să desprindă Kosovo din Iugoslavia și nu manifestă intenția de a recunoaşte independența acestei provincii. Ei intervin într-un stat suveran- în cazul de față Republica Iugoslavia- în numele datoriei de ingerință pentru restabilirea păcii, a justiției și a egalității între etnii. Obiectivul lor principal, dacă nu unic, este de a crea sau de a recrea un Kosovo multietnic în interiorul Iugoslaviei."(Duroselle 2006, p.345)

Desfăşurarea conflictului- implicarea NATO în Kosovo

În conflictul din Kosovo, misiunea umanitară viza situația din interiorul Serbiei. Campania militară a fost purtată pe de-a întregul prin intermediul forțelor aeriene, cu scopul de a impune niște valori minime asupra unui stat care nu dorea să le respecte. Aceasta a fost o acțiune dusă în numele unor principii și, spre deosebire de regula generală a Europei postmoderne, intervenția în afacerile interne ale statului nu s-a făcut prin consens reciproc, ci prin forța militară. Fundamentul acestei acțiuni a fost descris de către Tony Blair prin ceea ce poate fi numită o declarație clasică a aspirațiilor postmoderne: „Trebuie să intrăm în noul mileniu făcând cunoscut dictaturilor că purificarea etnică nu va fi acceptată. Iar, dacă vom lupta, o vom face pentru valori, nu pentru imperative teritoriale. Vom lupta pentru un nou internaționalism în care represiunea brutală a unor grupuri etnice nu va fi tolerată. Vom lupta pentru o lume în care cei responsabili de crime nu vor avea unde să se ascundă." (Tony Blair 1998) În această criză s-au implicat, în principal ONU, OSCE și NATO. Comunitatea internațională a devenit preocupată de escaladarea conflictului, consecințele umanitare și riscul întinderii în țările vecine. În ciuda eforturilor ONU și NATO, conflictul din Kosovo a reizbucnit la începutul anului 1999. Eforturile de mediere internațională din februarie și martie au eșuat. La 20 martie a devenit evidentă necesitatea retragerii KVM din Kosovo în Macedonia. După eforturi diplomatice de ultim moment, Secretarul General al NATO a dat ordin de executare a loviturilor aeriene. Fără să obțină

consensul ONU (din cauza opoziției Rusie și Chinei) pe 24 martie 1999 NATO și-a început intervenția militară împotriva Serbiei, care a avut un impact devastator asupra populației civile. După 11 săptămâni de bombardamente aeriene în Serbia și Kosovo, operația aeriană a fost suspendată, iar NATO a desfăşurat în teatru Forța Kosovo (KFOR) cu scopul restabilirii păcii. Rezoluția 1244 votată de ONU a stabilit că regiunea Kosovo va rămâne în cadrul federației iugoslave, deși forțele politice albaneze din Kosovo interpretaseră acțiunea militară a NATO nu ca pe un act îndreptat spre apărarea drepturilor unei minorități (cum susținuseră public aliații), ci ca pe un război de eliberare.

Urmări ale conflictului

Eforturile de reconstrucție națională în Kosovo au debutat imediat după bombardamentele NATO, moment în care Națiunile Unite au fost însărcinate cu guvernarea provinciei. Planurile pentru Kosovo au fost integrate într-o serie de documente adoptate de Națiunile Unite, NATO și Rusia. Aceste texte, în special Rezoluția Consiliului de Securitate a ONU nr. 1244 și raportul UNMIK „Standarde înaintea statului" vorbesc despre necesitatea implementării instituțiilor democratice, a unei economii funcționale de piață în condițiile domniei legii, precum și protecției drepturilor minorităților. În conformitate cu planurile elaborate după bombardamentele Belgradului de către NATO în 1999, puterile străine au căutat să îşi impună propriile concepții despre reconstrucția națională a provinciei. Pentru Kosovo, Rezoluția 1244 a furnizat mandatul politic ce includea un rol important pentru forța de securitate internațională. Aceasta detaliază relația strânsă de care era nevoie între autoritățile civile (Misiunea Administrativă Interimară ONU în Kosovo- UNMIK) și autoritățile militare (KFOR). Rezoluția stabilea că Reprezentatul Special al Secretarului General trebuie să lucreze cu KFOR pentru a asigura că ambele entități să opereze pentru îndeplinirea aceloraşi scopuri într-o manieră mutuală. Comandantul KFOR a arătat clar că succesul misiunii sale depinde de succesul UNMIK. Astfel, misiunea ONU din Kosovo (UNMIK) a devenit un tutore sau guvernator al acesteia, având puteri de a modela și conduce societatea politică și civilă kosovară după cum considera potrivit.

Constituită de către Consiliul de Securitate ONU imediat după război, UNMIK a fost

concepută ca o administrație civilă interimară, cu puteri similare cu cele ale unui guvern național. Rapoartele International Crisis Group au arătat cum, pentru a „crea democrație acolo unde nu a existat niciodată", Bernard Kushner, fostul șef al administrației din Kosovo a interzis ziarelor să publice materiale care ar fi alimentat ostilitatea dintre cele două comunități, a numit judecători astfel încât consiliile legislative să devină multietnice și a făcut din marca germană moneda oficială a provinciei. UNMIK a încercat să construiască un Serviciu de Poliție mixt, sistemul de justiție trebuia de asemenea să reflecte amestecul de etnicități, iar Națiunile Unite au numit consilieri municipali din toate etniile din Kosovo în localitățile mixte.

Concluzii

Cel mai important aspect referitor la Kosovo îl reprezintă conflictul dintre albanezi și sârbi. Cel mai mare eșec al actorilor internationali a fost dorința acestora de a construi, impune și menține o societate multietnică în Kosovo în interiorul căreia albanezii și sârbii ar beneficia de aceleaşi drepturi. Cu puțin timp înainte de asasinarea primului ministru sârb Zoran Djindjici, în martie 2003, acesta declara: „Sârbii și albanezii nu au trăit niciodată împreună în Kosovo și Metohia. Au trăit întotdeauna alături. O societate kosovară multietnică este o iluzie imensă. Nu a existat niciodată. Întotdeauna a fost vorba de co-existență." Charles Kupchan, expert în cadrul Consiliului pentru Relații Externe aprecia: „În teorie, ca și în practică, societatea multietnică nu există. Presupunând contrarul și negând sau întârziind independența ar conduce la conflicte și vărsare de sânge." În ceea ce privește interesul Comunității internaționale de a reconstrui Kosovo, reprezintă un imperativ moral ca răspuns la acțiunile intenționate de epurare etnică. Deciziile Comunității internaționale nu pot fi acuzate de a nu ține cont de starea de pe teren existând un motiv moral pentru a schimba această realitate.

Bibliografie

Constantin Vlad (2001), *Relațiile internaționale politico-diplomatice contemporane*, Editura Fundației România de Mâine, Bucureşti;

Duroselle Jean-Baptiste, Kaspi André (2006), *Istoria Relațiilor Internaționale, volumul 2: 1948-până în zilele noastre*, Editura Ştiințelor Sociale și Politice, Bucureşti;Tony Blair (sep.1998), Discurs la Camera de Comerț din Chicago.

LIBIA ŞI REDEFINIREA INTERVENȚIONISMULUI INTERNAȚIONAL

Război pentru pace?

Luminița Tundrea

Este avocat în Baroul Timis, managing partner la casă de avocatură Țundrea & Asociații din Timișoara. Este doctor în Drept Civil și masterand la secția Studii Europene Comparate a Facultății de Științe Politice din cadrul Universității Timișoara

Deşi actualul concept de intervenției umanitare prezintă o îndelungată istorie, putem delimita câteva epoci esențiale în evoluția sa. Prezenta lucrare încearcă să analizeze în ce masură cazul Libiei a contribuit la redefinirea intervenționismului internațional şi care au fost barierele conceptuale depăşite prin reuşita acestui demers. De asemenea am încercat să demonstrăm că asistăm la instituționalizarea noțiunii de intervenție umanitară prin adoptarea unui set de principii ce se constituie într-o veritabilă normă legală, bazată pe ideea că intervenția umanitară nu este un drept al statelor ci o adevarată obligație de a proteja (responsibility to protect). Creşterea legitimării şi incidenței intervenției umanitare în forță din anii '90 a determinat reconceptualizarea noțiunii de suveranitate.

Cuvinte cheie: **intervenție umanitară, Libia, suveranitate, intervenționism**

Although the present humanitary intervention concept has a long history we can săy that it is characterized by several essential eras in its evolution. This work tends to analyse the contribution that Lybias' case had in redifining international interventionism and what were that overcame conceptual barriers throught this step. We have also tried to demonstrate that we are wittnesses to the institution of the humanitary intervention notion by adopting a set of principles which form a veritable legal norm based on the ideea that humanitary intervention is not a right of the states but o true responșibility to protect. Increasing legitimacy and incidence of humanitary intevention by force în the 90's has determined the reviși on of the sovreignity notion.

Introducere

Intervenția umanitară este considerată intervenția în cadrul unui conflict armat în scop umanitar, în care se utilizează diferite mijloace, inclusiv forța armată. Dacă această intervenție nu primeşte acceptul guvernului statului pe teritoriul căruia are loc conflictul, ea poate fi descrisă ca o intervenție umanitară în forță.

Din punct de vedere legal, conceptul de intervenție umanitară încă deținea un caracter ambiguu până în momentul intervenției coaliției internaționale în Libia. Într-o lume în care suveranitatea rămâne încă piesa centrală a dreptului internațional, sistemul internațional modern al echilibrului de forțe se întemeiază tocmai pe acest principiu al suveranității, al integrității teritoriale şi a neamestecului în afacerile interne ale altor state. Unii autori susțin că am putea vorbi de căderea în desuetudine a noțiunii de suveranitate ca urmare a globalizării economice (Mayall 2000 p.29), credem însă mai degrabă că este vorba de o nuanțare subtilă a conceptului, prin elaborarea explicită a cazurilor de excepție în care aceasta poate fi încălcăta.

Conceptul de intervenție umanitară nu este nou. Încă de la mijlocul sec XIX-lea teoreticienii şi filosofii enunțaseră deja această noțiune - justificată de altfel doar pentru acțiuni produse în interiorul statului. Ceva mai târziu a fost definit si conceptul de folosire a forței militare împotriva altui stat atunci când scopul său era asigurarea încetării violării drepturilor fundamentale ale omului. Este interesant de menționat şi doctrina dreptului la ingerință elaborată de către John Stuart Mill(1859). În lucrarea să A few Words of Non-Intervention el arată de pildă că este justificătă o intervenției militară atunci când se pune problema soluționării unor incidente în state așa zis "barbare" - în cazul respectiv Algeria și India (Mill 1859). Este incontestabil deci, că la momentul nașterii sale, acest drept de ingerință era întemeiat pe imperialismul agresiv al epocii.

Se ridică așadar următoarea întrebare: este o națiune în drept să interfereze cu afacerile interne ale altui stat?

Cât de legitimă este o astfel de intervenție și care ar fi deci sursa legitimității sale în condițiile în care o astfel de acțiune încalcă flagrant dreptul la suveranitate națională al statului în discuție?

Putem spune așadar că în definirea și stabilirea conținutului dreptului la

intervenție umanitară se pot evidenția două elemente de bază: drepturile omului și suveranitatea statului național, ambele fiind tradiții de gândire ale societății moderne și postmoderne, ambele derivând din principiile istorico - filosofice de individualitate, stat și drept care circumscriu echilibrul de forțe în lume actuală .

Prin urmare se pune problema care va fi consecința nerespectării normelor de drept internațional în condițiile în care în comunitatea internațională nu există autoritați publice cu atribuții executive și juridice. Așadar cine va califica un act sau fapt ca ilicit ori cine e abilitat să aplice o sancțiune împotriva statului ce a nesocotit norma legală și care este caracterul acestei sancțiuni? Într-o lume în care statele sunt egale din punct de vedere juridic iar dreptul internațional are un caracter de coordonare și nu de subordonare, înseamna ca statelor însiși le revine sarcina pentru constatarea caracterului ilicit sau pentru aplicarea unei sancțiuni.

Doar în anumite cazuri acestea pot fi aplicate de către ONU sau de către alte organizații internaționale în măsura în care au fost împuternicite de statele membre cu aceste atribuții.

Evoluția istorică a conceptului de intervenție umanitară

Privind în urma cu mai bine de 150 de ani putem observa cum dinamica vieții naționale a șlefuit și nuanțat semnificativ dreptul la ingerință elaborat în sec XIX-lea. Cele două războaie mondiale precum și nenumărate alte războaie civile derulate pe parcursul celor aproape două secole care au trecut de la conturarea imperiilor coloniale au adus serioase amendamente asupra conceptului de intervenție umanitară – amendamente care în fapt reprezintă o limitare importantă a noțiunii de suveranitate națională insăși. Putem observa de asemenea cum sacrosantul concept de suveranitate și-a pierdut treptat caracterul intangibil și imuabil.

Se pot distinge astfel, câteva etape semnificative în evoluția noțiunii de intervenție umanitară, pe care le vom evoca în continuare.

Fără a intra în detalii cu caracter istoric, consideram important a face referire la modul în care idea de suveranitate națională a modelat lumea în care trăim. Prăbușirea credinței în universalismul politic imperial sau a celui papal au lăsat comunitatea internațională "dezgolită " în fata acestui vid de legitimitate - întrucât

fostele supraputeri - imperiale respectiv papală erau cele care exercitau implicit o veritabilă reglementare a diferendelor internaționale în temeiul acestei legitimități. În această perioada are loc ”divizarea acestei autorități” odată cu afirmarea independenței statelor naționale și prăbușirea imperiilor tradiționale rigide și opace schimbării.

Filosofia iluministă care a generat marile revoluții franceză și americană ale secolului al XVIII-lea a adus pe lângă prăbușirea acestor imperii, dublată de fărămițarea lor în state mai mici și o regândire a relațiilor dintre cetățeni și putere prin elaborarea teoriei drepturilor omului. Asistăm așadar la o evoluția conceptului de echilibru mondial atât la nivel statal prin recunoașterea suveranității și egalității statelor - ca principii fundamentale ale relațiilor internaționale cât și la nivel individual al simplului cetățean în relațiile sale cu ceilalți indivizi cât și în raport cu autoritatea.

Cele două concepte nou-născute poartă de acum denumirea de suveranitate națională, respectiv drepturi fundamentale ale omului. Interesant de observat este că tocmai interacțiunea și dinamica evoluției acestor două concepte este cea care stă la baza definirii și remodelării noțiunii de intervenție umanitară.

Odată cu nașterea statelor suverane și victoria monarhiilor asupra papalității s-a pus în mod firesc problema echilibrului de forțe între state. Când au statele dreptul de a porni un război, cât de fundamentat moral și legal în ultima instanță va fi un astfel de demers care va cauza suferință și distrugeri, încălcând în mod brutal dreptul la viață și sănătate al indivizilor? Cum poate fi asigurat un echilibru de forțe între statele naționale și cum poate fi sancționată încălcarea acestui echilibru? Și nu în ultimul rând, de unde izvorăște legitimitatea elaborării de norme juridice care să definească intervenționismul și să aplice sancțiuni în cazul încălcării sale?

La sfarșitul primului război mondial se constată aducerea în primplan a noțiunilor de conștiință națională și stat național, iar principiul naționalității s-a transformat într-un veritabil drept la autodeterminare ducând la crearea unor state noi. Acesta stare de fapt a pus problema reglementării relațiilor dintre ele prin crearea unui cadru instituțional universal: Societatea/Liga Națiunilor – la sfârşitul Primului Război Mondial – şi Organizația Națiunilor Unite – la sfârşitul

celui de Al Doilea Război Mondial (Miga-Besteliu 1998) și a unor reglementari legale care să guverneze aceste relații.

Principalele norme internaționale prevăzute în Carta ONU, Declarația Drepturilor Omului ONU şi Carta de la Paris a CSCE (1990) sunt: obligația de a respecta suveranitatea şi independența statelor, interzicerea folosirii forței armate cu excepția situațiilor de autoapărare sau în mod colectiv sub egida ONU, dreptul la autodeterminare, interzicerea abuzurilor drepturilor omului prin torturi, privarea de libertăți civile, genocide, îndeplinirea tratatelor semnate,etc.

În acest nou context internațional, un prim pas în redefinirea dreptului la ingerință a avut loc în 1945 când carta ONU modifica fundamental această noțiune enumerând și condițiile în care se poate exercita dreptul de intervenție precum și cazurile în care nu îi este conferită legitimitate.

Indiscutabil însă că momentul istoric care a marcat concepția modernă a intervenției umanitare l-a reprezentat sfarșitul Războiului Rece, la finele anilor '80 întrucât intervențiile umanitare posterioare Războiului Rece au avut un caracter mult mai evident umanitar. Relaxarea relațiilor internaționale dublată de prăbușirea fostei Uniuni Sovietice au permis comunității mondiale să arunce o privire mai atentă asupra conflictelor militare și etnice locale.

Nu este de mirare ca noțiunea modernă de drept de intervenție umanitară a fost cristalizată tocmai în această perioadă (Mușat 2011) de către Mario Bettati (profesor de drept internațional public al Universității din Paris) precum și de către Bernard Kouchner om politic francez și fondator al organizației umanitare Medici fără Frontiere. În anii '90, deciziile adoptate de către Consiliul de Securitate al O.N.U. dar şi dezbaterile analiştilor şi politicienilor s-au orientat către politica intervențională. Bernard Kouchner şi Mario Bettati au lansat la sfârşitul anilor '80 expresia de „drept" sau „datorie de intervenție", căreia i s-a ataşat foarte repede calificativul „umanitar", pentru a nunața teoria suveranității statelor, care nu pemitea intervenția externă în cazul unor „masacre". Mulți au văzut în acest lucru o schimbare istorică fundamentală: punerea în discuție a principiilor constitutive şi a normelor politicii mondiale. Centrul acestei „revoluții" îl reprezintă pierderea eficienței, viabilității şi legitimării statului,

cauzată de factori cum ar naționalismul sau degradarea mediului înconjurător.

O altă schimbare importantă consta în aceea că dacă anterior anilor 90 dreptul de a interveni era solicitat și realizat de însuși statul intervenționist, ulterior acestui moment de răscruce, (Macovei 2013) astfel de intervenții au fost autorizate fie de către ONU (fosta Iugoslavie, Siera Leone, Haiti) ori de coaliții internaționale, împreună sau fără Nato (Liberia, Irak).

În fine, putem spune că evenimentul care a adus în actualitate necesitatea regândirii conceptului de intervenție umanitară îl reprezintă masacrul din Rwanda, unde în anul 1994 dezinteresul internațional a facut posibilă uciderea a aproape un milion de membri ai comunității Hutu de către comunitatea Tutsi într-una dintre cele mai organizate metodic acțiuni de epurare etnică din istorie. Întrucât s-a apreciat la momentul respectiv că nu este oportună încălcarea suveranității naționale a statului Rwanda, pe fondul eșuării acțiunilor de menținere a păcii (au fost omorâți de către trupele militare zece militanți belgieni pentru pace) forțele internaționale s-au retras, creând astfel posibilitatea masacrului ce a urmat.

Putem menționa cu titlu exemplificativ însă și momentul de cotitură 1995 când forțele bosniace au ucis 7000 de prizonieri într-o zonă protejată de ONU.

Condițiile intervenției umanitare

Putem observa că în ultimele decenii are loc o tendință de adaptare a conceptului de suveranitate la exigențele asigurării păcii și respectării drepturilor omului ori ale demersurilor de integrare economică. Acest proces însă nu înseamnă dispariția în sine a suveranității naționale ci doar limitarea sa în vederea adaptării la nevoia dezvoltării relațiilor internaționale ca urmare a globalizării economice. De aceea se poate spune că autoritatea statului individual este în prezent în regres, multe state consimțind ca o serie de competențe exclusive anterior să fie transferate unor instituții comunitare (cum este și cazul statelor membre ale Uniunii Europene).

Dacă am încerca o sistematizare a conceptului de intervențiea umanitară, atunci pentru definirea cadrului acestuia ar fi important de delimitat următoarele elemente : ce înseamna noțiunea de intervenție umanitară, care sunt cazurile și împrejurările în care poate fi încălcată suveranitatea națională a statului în care se intervine, cine își poate asuma sarcina

acestui intervenționism și nu în ultimul rând care sunt sursele legitimității acestor intervenții.

Vom încerca să detaliem fiecare dintre aceste noțiuni pentru a crea o imagine mai clară despre ceea ce reprezintă în prezent noțiunea de intervenție umanitară.

1. Dupa cum aratam în paragrafele anterioare, încălcari ale suveranității naționale au existat și ulterior garantării acesteia prin echilibrul de forțe mondial. Putem mentiona cu titlu exemplificativ - intervenția coaliției formate din Rusia, Marea Britanie și Franța în timpul războiului grec de independență în 1824 având drept scop susținerea forțelor de eliberare față de hegemonia Imperiului Otoman, expediția franceză în Siria în 1860-1861, ocuparea de către SUA a statului Haiti în 1915 sau operațiunile derulate în Congo în 1964. Acestora li se alatură și în alte zone ale globului - intervenția vietnameză în Cambodgia din 1978 sau cea sovietică în Afganistan.

În fapt, conceptul de intervenție umanitară are un caracter paradoxal deoarece dacă vorbim despre intervenție se poate înțelege că suntem în fata unei agresiuni armate, adică a unui adevărat război, pe când conceptul de umanitar are în vedere tocmai ideea de nonviolență. De fapt, în aceasta constă și dilema politicienilor contemporani în abordarea noțiunii de intervenție umanitară, ridicându-se în mod firesc întrebarea - cum se poate justifica obținerea încetării unui război printr-un alt război?

Din punct de vedere teoretic se poate spune că în prezent nu există o definiție juridică acceptată unanim a intervenției umanitare, împrejurare ce lasă la altitudinea actorilor internaționali să stabilească dacă este sau nu cazul să fie realizată o astfel de intervenție (Mușat 2011). Analizând însă acest concept, putem observa că noțiunea conține două tipuri de component : una de natură defensivă și una de natură ofensivă. Se poate spune că noțiunea de intervenție umanitară are un caracter complex, gradual, în care acțiunile agresive armate vor putea fi inițiate doar în momentul în care au fost epuizate toate căile defensive de soluționare a conflictului din interiorul statului respectiv. Prin urmare, acțiunile defensive ar putea fi cele care tind la apărarea părții care este victimă unui război intern, incapabilă de a se proteja singură, întemeiate pe încălcarea drepturilor fundamentale ale omului. Deşi în aparență

ar părea că este vorba despre două situații distincte, în primul caz fiind vorba de intervenții armate și în cel de-al doilea caz de epurări etnice sau genocid (Reichberg,Syse 2002), în realitate natura războaielor moderne care nu se mai poartă doar pe cămpul de luptă, atrage invariabil victime colaterale în persoana civililor, creând o violare a drepturilor omului.

Pe de altă parte însă, încălcarea repetată a drepturilor fundamentale, atrocitățile și epurările etnice reprezintă ele însele cauze ale apariției conflictelor interne.

Metodele defensive de intervenție exclude așadar folosirea forței, axându-se pe proceduri diplomatice de negociere pentru a preveni escaladarea conflictelor.

Nu întotdeauna însă aceste demersuri au și o finalitate practică, așa cum demonstrează experiența internațională ele eșuând de multe ori lamentabil – cum este și cazul celor 7000 de prizonieri din Kosovo uciși sub ochii comunității internaționale (Western, Goldstein 2011).

Acesta este momentul în care se poate spune ca pot fi declanșate metode ofensive de oprire a conflictului. Ele se caracterizează prin faptul că presupun acțiunea armată a unor state care nu au fost implicate în conflict și în același timp pot fi exercitate doar în cazul în care atacul armat este în plină desfășurare și nu doar iminent Western, Goldstein 2011).

2. Având în vedere faptul că o intervenție în forță reprezintă o imixtune în treburile interne ale statului, care atrage dupa sine încălcarea suveranității acestuia , comunitatea internațională a dezbătut în mod firesc în ce condiții ar putea fi justificată o intervenție umanitară armată în cazul unui conflict intern, acțiune care ar aduce invariabil pagube și distrugeri statului respective, dar mai ales populației civile. În cadrul dezbaterilor se ajunge adesea la întrebarea: când un stat sau un grup de state are dreptul de a utiliza forța?

Răspunsul la această întrebare se regăseşte în primul rând în Carta ONU. În general statele trebuie să evite utilizarea forței în cadrul relațiilor internaționale (Art. 2, paragraful 4). Conform Capitolului VII există şi excepții; spre exemplu, Consiliul de Securitate al ONU poate reacționa la o amenințare la adresă păcii şi securității mondiale intervenind militar (Art. 42). Carta garantează de asemenea dreptul statelor la apărare individuală sau colectivă (Art. 51). Dreptul la autodeterminare este acceptat în practică ca o variantă legitimă de a utiliza forța.

Se spune așadar că intervenția umanitară unilaterală întemeiată pe argumente de apărare a drepturilor omului este astfel justificată de îndeplinirea cătorva condiții cumulative, fiind elaborate șase criterii - unii autori le limiteaza la patru (Charvet 1997)). Acestea ar fi justa cauză, intenția corectă, autoritatea legitimă de intervenție, criteriul de proporționalitate, folosirea forței ca ultimă soluție precum și finalitatea urmarită.

Justa cauză ar fi așadar acea vătămare serioasă și ireparabilă a drepturilor unei ființe umane atunci când singura speranță de salvare a vietilor depinde de intervenția celor din afară (raport: "The responsability to protect").

Intenția corectă este acel demers al acțiunii militare de a preveni suferința umană.

Autoritatea legitimă este reprezentată de regulă de Consiliul de Securitate ONU care conform capitolului 7 al Cartei Națiunilor Unite are dreptul de a autoriza intervenția armată. Fără a intra în detalii de conținut ni se pare interesant a menționa și existența unor intervenții umanitare spontane ale unor state fără a urma procedura acordului prealabil al Consiliului de Securitate, fundamentate de acestea pe conceptul de suveranitate populară.(Charvet p.39-48) Suveranitatea populară ar reprezenta așadar dreptul cetățenilor unui stat la autodeterminare, în condițiile în care guvernul statului eșuează în a-și proteja cetățenii violându-le drepturile fundamentale, noțiune care ar fi mai presus de suveranitatea națională.

Criteriul de proporționalitate se referî la faptul că pierderile de vieți omenești sau distrugerile materiale cauzate prin intervențiile armate vor trebui să fie proporționale cu eventualele beneficii materiale sau morale obținute, adică intervenția să conducă o realizare umanitară pozitivă (Attack 2002 p.279-293).

Un alt criteriu este cel de folosire a forței ca ultima soluție care induce ideea că metodele ofensive trebuiesc precedate de întregul arsenal al metodelor defensive, proceduri diplomatice, aplicarea de sancțiuni,etc.

În același timp finalitatea urmarită și bunele intenții ale celor care intervin reprezintă un criteriu important al intervenției umanitare care poate fi dublat în același timp de finalizarea cu succes al operațiunii - acest fapt putând fi analizat după măsura în care au putut fi prevenite

abuzurile, cu consecințe minimale asupra vieților omenești sau asupra bunurilor materiale.

3. Schimbarea raportului de forțe în plan mondial după Războiul Rece, dispariția conflictului Est– Vest, precum și prăbușirea fostului imperiu sovietic au condus la modificarea automată și a actorilor principali în intervenționismul internațional. Această situație a determinat focusarea atenției politice spre conflictele interne ale statelor lumii, care însă nu mai sunt înțelese cum erau anterior ca o luptă între superputeri ci ca un conflict interstatal propriu-zis. În cele mai multe cazuri ele sunt cauzate de schimbarea partidelor, pierderea autorității statelor,etc și pot fi rezolvate prin metode defensive, dar în anumite situații pot escalada în confruntări militare care sunt susceptibile de a conduce la atrocități de masă.

Problema care se pune în astfel de împrejurări este cine va avea dreptul de a interveni pentru oprirea războiului intern, ce state sau organisme internaționale sunt abilitate a interfera cu suveranitatea statului în cauză? Conform Cartei ONU citată anterior, Consiliul de Securitate este cel care decide de regulă modalitatea de acțiune într-o astfel de situație, el având la dispoziție o serie de măsuri: de a condamna situația respectivă ,de a trimite trupe de menținere a păcii ori de a institui un embargo asupra statului respectiv. Dacă în ultimă instanță se decide realizarea unei intervenții militare, Consiliul de Securitate hotarăște dacă aceasta va fi derulată de către ONU ori va delega un stat sau organ regional de securitate pentru a o aduce la îndeplinire.

În fine, o importanță semnificativă o are ideea de legitimitate a intervenției umanitare.

4. În materia legitimității intervenției umanitare se confruntă două concepte și anume paradigma legalistă care concepe dreptul internațional ca principal instrument în dezvoltarea comunității internaționale pe principii progresiste precum și paradigma politică potrivit căreia dreptul internațional nu poate deține pârghiile pentru reglementarea tuturor situațiilor ce pot apărea.

Indiscutabil este că pentru legitimarea intervenției sunt necesare puternice argumente juridice întemeiate pe norme legale și principii acceptate de comunitatea internațională. Cel puțin până în momentul Libia, cadrul legal nu era foarte bine pus la punct, mai ales că actuala legislatie internațională permitea

statelor de a-și salva cetățenii săi dar nu neaparat de a salva oameni aflați în pericol pe teritoriul altui stat și aceasta doar în caz de genocid, încălcare ale drepturilor omului ori în cazul unui conflict care amenință securitatea internațională.

Iată de ce adoptarea unor norme juridice internaționale care să reglementeze noțiunea, cazurile și modalitățile intervenției umanitare este vitală pentru asigurarea legitimității sale și evitarea unor împrejurari de încălcare a suveranității statale, ce ar putea conduce la război.

Existența unui cadru legal bine fundamentat este importantă mai ales în situația în care există abuzuri grave ale drepturilor omului, statul în discuție refuzând orice intervenție exterioară. Acesta este momentul în care este necesară limitarea suveranității statului în conflict în numele umanitarismului, încălcare care trebuie realizată însă cu multa prudență, deoarece dreptul internațional defineşte folosirea forței sau amenințarea cu folosirea forței împotriva altui stat ca fiind o agresiune ce justifică (Attack 2002) un război de autoapărare, un război de întărire a legii de către membrii comunității internaționale şi chiar de pedepsire a agresorului. Doar agresiunea justifică războiul (Attack 2002) şi în acest caz, de vreme ce nu are loc o agresiune atunci teoretic nu poate exista o justificare pentru intervenție. Când însă părțile consimt să accepte forțele O.N.U. de menținere a păcii, ca de exemplu în cazul unui acord de încetare a focului, sau în cazul în care nu există un guvern efectiv - situație în care nu se poate vorbi de încălcarea suveranității - nu apar probleme juridice.

Preocupările cu privire la pacea internațională, securitate şi agresiune teritorială aduc cu sine constrângeri legale, cu privire la folosirea forței armate în afacerile internaționale (necesitatea autorizării prealabile de către Consiliul de Securitate al ONU) cu scopul de a preveni acțiunile unilaterale şi războiul.

Se pare că paradigma legalistă a avut de pierdut în favoarea celei politice în perioada interbelică și ulterior anului 1945. Sfirșitul celui de-al Doilea Război Mondial a contribuit la recunoașterea responsabilității speciale a marilor puteri în privința menținerii ordinii internaționale. Astfel, deşi au existat numeroase intervenții în afacerile interne ale altor state între 1949-1990, în fapt ele nu au fost justificate de rațiuni umanitare, ci de asigurarea echilibrului de forțe la

nivel mondial. În prezent însă, situația este fundamental schimbată, cazul Libia demonstrând o mai bună organizare atat în plan politic și în plan legal, dublată de o revenire la paradigma legalității.

Pilonul fundamental al acesteia este o nouă interpretare juridică a noțiunii de suveranitate care nuanțează conceptul clasic potrivit căruia statul are ultimul drept legal de decizie în cadrul propriei sale jurisdicții.

Într-un concept mult mai modern și democratic, suveranitatea care este ocrotită prin dreptul internațional are în vedere mai degrabă suveranitatea poporului decât suveranitatea suveranului (Charvet 1997), iar pe cale de consecință ea poate fi violată nu doar din exterior ci chiar de însuși statul care o conduce. Prin urmare, agresiunea asupra propriului popor este în sine o violare a suveranității poporului ce ar justifica intervenția umanitară în interesul indivizilor supuși unor autorități arbitrare și represive (Charvet 1997).

Ultima noutate în materia intervenției umanitare o reprezintă elaborarea doctrinei obligației de a proteja (R2P) în anul 2005, doctrină ce reconfigurează din nou conceptul intervenționismului, transformându-l dintr-un drept într-o adevarată obligație.

Geneza acestei doctrine poate fi regasita în discursul fostului secretar general ONU Kofi Annan care trăgea un semnal de alarmă în urma masacrului din Rwanda punând întrebarea "când intervine comunitatea internațională pentru protejarea populației?" (Edwards 2008). El a fost preluat de Uniunea Africană care a avansat acest concept nou și revoluționar al responsabilității comunității internaționale de a interveni în situațiile de criză atunci când statul eșuează în protejarea populației. Ulterior, noțiunea de obligație de a proteja a fost elaborată și detaliată de organizația ICISS creată de Canada în anul 2000 și va înlocui vechiul drept la intervenție.

Adunării Generale ONU i-a fost prezentat un raport al Secretarului General ONU intitulat „Responsibility to protect" (A/66/874), detaliind maniera în care acest principiu se aplică şi explicând termenul de „responsibility while protecting", ca parte integrantă a conceptului. Acesta are la bază trei piloni: responsabilitatea statelor de a-şi proteja propria populație împotriva agresiunilor (genocid, epurare etnică, crime împotriva umanității, crime de război), rolul comunității internaționale

în sprijinirea statelor pentru a-şi îndeplini această funcție de protecție, acolo unde este cazul şi intervenția colectivă, sub egida Consiliului de Securitate, atunci când măsurile paşnice nu au dat rezultate. E nevoie în același timp și de identificarea din timp a problemelor şi luarea de măsuri preventive, pentru a evita deteriorarea situației. Adică (Macovei 2013) a face "ceea ce trebuie, la locul potrivit, la timpul potrivit şi pentru motivele corecte" (Art. 53, A/66/874).

Libia și exercitarea obligației de a proteja

Pentru teoreticienii dreptului internațional dar și pentru analiștii politici intervenția umanitară din Libia reprezintă o aplicare exemplară a noii viziuni despre obligația de a proteja (Daalder, Stavridis 2012). Atunci când în februarie 2011 poporul libanez s-a ridicat împotriva dictatorului Gaddafi și a regimului sau iar acesta a început o acțiune de represiune împotriva propriilor cetățeni, comunitatea internațională a reacționat prompt, au fost inițiate metode defensive de oprire a conflictului : misiuni de pace , aplicarea de embargo internațional și sancțiuni (Statele Unite au înghețat plata sumei 32 mld dolari către Libia) a fost formulată o plângere pentru crime împotriva umanității la Curtea de Drept Penal de la Haga (Daalder, Stavridis 2012), etc. Întrucât aceste demersuri au eșuat, comunitatea internațională a decis realizarea unei intervenții armate în temeiul obligației de a proteja R2P, astfel în 19 martie 2011 cu autorizarea ONU au fost lansate loviturile armate iar NATO și-a asumat comanda acestor operațiuni în 27 martie. Sarcinile intervenției au fost urmatoarele: să asigure un embargo pentru a impiedica intrarea de arme în țară, să patruleze zona de conflict și să protejeze civilii. În urmatoarele luni, Consiliul Libian de Tranziție a preluat controlul asupra țării, iar rebelii l-au executat pe fostul dictator.

Intervenția umanitară a salvat mii de vieti omenești, minimizând daunele colaterale și a eliminat o lungă dictatură cu un cost foarte mic.

Principalele învățăminte ale acestei acțiuni au fost că pentru a acționa în forță e necesară o coaliție internațională în vederea legitimării politice pe care doar NATO singură nu și-o poate asuma, coaliție ce trebuie fundamentată legal și nu o coaliție ad-hoc. NATO își poate asuma comanda pentru operațiunile complexe - în Libia alianța a coordonat acțiunea a 18 țări (14 membre și 4 partenere) fiind un

important centru de comandă și de logistică pentru acestea.

O altă lecție ce poate fi învățată din această intervenție este legată de necesitatea întăririi solidarității între statele membre, întrucât povara materială și morală nu poate fi lăsată în întregime în sarcina NATO, fiind preferabil să fie divizată.

Nu în ultimul rând, este interesant de observat o sporire a rolului NATO ca și coordonator al unor astfel de intervenții, ceea ce demonstrează că poate aborda provocări din ce în ce mai ridicate. Dacă la constituirea sa, principala sarcină era de a apăra granițele statelor membre, după Războiul Rece a început să își asume roluri lărgite, iar în urma parteneriatului pentru pace din anii 90 să participe și la programe de cooperare și dialog politic alături și de alte state non-membre din Europa și Asia Centrală. Astfel, în intervenția din Afganistan s-au implicat 50 de state, dintre care și state arabe (Iordania, Maroc, Emiratele Arabe Unite).

Toate acestea demonstrează că a crescut semnificătiv rolul alianței militare NATO și că este importantă întărirea infrastructurii sale, și nu doar pentru intervenții militare și armate ci și pentru decizii politice - instrumente care anterior erau furnizate de regulă doar de Statele Unite (supraveghere, ținte de precizie etc.). Iată de ce, la summitul de la Lisabona din 2010 a fost discutat un nou concept strategic de investiții în astfel de instrumente militare și deşi statele ar putea să faca un efort propriu în această direcție (de pildă, în Europa nu se investește decăt foarte puțin în apărare) statele participante au apreciat că este mult mai oportună această investiție realizată direct la NATO (Daalder, Stavridis 2012).

Concluzii

Intervenția umanitară din Libia a condus la redefinirea conceptului de intevenție umanitară atât din punct de vedere politic cât și în plan legislativ. Din punct de vedere politic, s-a demonstrat că în pofida extinderii la nivel mondial a noțiunii de intervenție soft power (prin metode preponderent defensive), lumea în care trăim este încă tributară noțiunii de hard power înțeleasă nu neapărat în sensul de intervenție armată propriu-zisă ci mai ales de garantare a posibilității unei astfel de intervenții în caz de necesitate (Kaplan 2013).

Ultimele intervenții umanitare finalizate printr-o acțiune armată, legitimate de

rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU (Bosnia 1995 și Timocul de Est în 1999) au avut succes în oprirea ostilităților sau, în anumite cazuri, cel puțin în oprirea represiunii împotriva civililor (întrucât, ca în cazul Libiei, agresorii puși în fata unui atac armat din partea Coaliției Internaționale erau nevoiți să redistribuie forțele pentru apărare, nemaiputandu-se focusă împotriva civililor).

De asemenea, intervenția din Libia reflectă o creștere a responsabilității mondiale pentru protecția civililor, rezoluțiile Consiliului de Securitate pentru legitimarea intervenției fiind adoptate cu maximă celeritate (Western,Goldstein 2011) creând astfel cadrul pentru creșterea eficienței măsurilor defensive cum sunt măsurile de pace.

Au existat și critici ale intervențiilor armate (Valentino 2011), în care se reproșau preponderent costurile extrem de ridicate pe cap de locuitor, dar și costuri politice (de pildă bombardamentele derulate de SUA în Belgrad în 1999 au afectat și ambasada Chinei, cauzand 3 victime și creând un grav incident diplomatic). Mulți au temerea că dorința de a opri cazuri de genocid, asigură de fapt o umbrelă confortabilă pentru politici intervenționiste. Statele puternice ar putea, sub pretextul intervenției umanitare, să intervină în problemele interne ale unui alt stat, alături de acea tabără care se aliniază intereselor sale.

Dar toate acestea nu fac decât să confirme actuala stare de fapt, și anume aceea că în spatele metodelor soft power statele agresoare vor putea să identifice cu usurință existența unor garanții (Kaplan 2013) de hard power. Se poate spune că experiența din Libia a demonstrat ca este necesară conceperea unor intervenții pe termen mai lung care să garanteze și stabilitatea post-conflict a statelor în care se derulau intervenții militare – au existat și situații în care prin retragerea prematură a forțelor de menținere a păcii conflictul a reizbucnit.

De asemenea, pentru a avea legitimitate, intervențiile trebuie susținute de coaliții internaționale sau regionale de state, care pe de o parte asigură consensul referitor la costuri, oportunitate și angajament de pastrare a păcii pentru perioada post intervenție, iar pe de altă parte oferă o oglindă puternică de credibilitate mondială prin creșterea puterii militare și a abilităților democratice,

Din punct de vedere legal, se poate constata o divesificare a reglementării

internaționale a conceptului de intervenție umanitară, avand ca efect o veritabilă instituționalizare a acestuia. Transformarea dreptului la intervenție într-o obligație de a proteja și a interveni în caz de conflict antrenează creșterea responsabilității mondiale pentru protecția civililor (Western,Goldstein 2011), păstrarea ordinii și restaurarea justiției. Astfel, Human Security Report intr-un studiu derulat pe o perioadă de aproape 20 de ani a demonstrat ca între anii 1992-2003 conflictele la nivel mondial au scăzut cu 40%, în perioada 1998-2008, iar conflictele cu peste 1000 de victime au scazut cu 78%.

Reglementarea detaliată a noțiunii, condițiilor și subiectelor intervenției umanitare în dreptul internațional a avut drept consecință creșterea legitimității și automat a credibilității coaliției internaționale (Daalder,Stavridis 2012) iar tendința de a nu mai lăsa întreaga povară în sarcina puterilor mondiale ci de a o dispersa într-o coalitie internațională sub egida NATO, sporește indiscutabil eficiența sa.

Intervenția umanitară printr-o agresiune reprezIntă un paradox pentru ca se utilizeaza violența ca să se controleze violența. Cu toate acestea, experiența globală a demonstrat că statele democratice nu pot fi create peste noapte, că sunt necesare obiective politice și economice clare în perioada post-intervenție în vederea reconstrucției țării și reconciliere. Oricât de mult ne-am dori să traim într-o lume în care toate conflictele pot fi rezolvate pe cale pașnică, discrepanțele economice și sociale ale planetei nu ne permit încă aceasta. De aceea este important să constientizăm că doar printr-o solidaritate puternică dublată de o reglementare solidă, comunitatea internațională va putea să înlature războaiele și să instaureze atât de mult dorita pace mondială.

Bibliografie

- Atack, Iain Ethical Objections to Humanitarian Intervention, in Security Dialogue, Sage Publication, vol.33,n.3, sept.2002, p.279-292

- Charvet, John „The Idea of State Sovereignity and the Right of Humanitarian Intervention" in International Political Science Review, editata de Nazli Choucri si Jean Laponce, vol.18, 1997, p.39-48

- Daalder, Ivo H.- Stavridis, James G. "NATO's Victory in Libya" The Right Way to Run an Intervention March/April 2012

- Edwards, Jason "The Mission of Healing: Kofi Annan's Failed Apology"

Atlantic Journal of Communication, 16:88–104, 2008 http://www.academia.edu/195381/The_Mission_of_Healing_Kofi_Annans_Failed_Apology

- Kaplan, Robert D. The Virtues of Hard Power, Stratfor Global Intelligence http://www.stratfor.com/sample/weekly/virtues-hard-power

- Macovei, Liana Intervențiile umanitare şi responsabilitatea de a proteja, Geopolitcs.ro 2013 http://geopolitics.ro/interventiile-umanitare-si-responsabilitatea-de-a-proteja/

- Mayall, James "Politica mondială. Evoluția şi limitele ei" Ed. Antet XX Press, 2000, p. 29

- Miga-Beşteliu, Raluca "Dreptul internațional. Introducere în dreptul internațional public" Ed. All-B, 1998

- Mill, John Stuart A few words on Non-Intervention The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XXI - Essays on Equality, Law, and Education 1859 http://oll.libertyfund.org/index.php?option=com_staticxt&staticfile=show.php&title=255&search=%22few+words+on+non-intervention%22&chapter=21666&layout=html

- Muşat, Diana "Interventia umanitara" , Centrul de Studii de la Sibiu pentru Pace, CSSP.ro http://www.cssp.ro/analize/2011/10/08/interventia-umanitara/

- Reichberg, Gregory - Syse, Henrik "Humanitarian Intervention: A Case of Offensive Force", în Security Dialogue , vol.33, no.3,sept. 2002 p.309-322.

- Valentino, Benjamin A. "The True Costs of Humanitarian Intervention" Foreign Affaires, nov.2011, publicat de Council on Foreign Relations

- Western, Jon - Goldstein, Joshua S. "Humanitarian Intervention Comes of Age" Foreign Affaires, nov.2011, Published by the Council on Foreign Relations http://www.foreignaffairs.com/articles/136502/jon-western-and-joshua-s-goldstein/humanitarian-intervention-comes-of-age

- "The responsability to protect", International Developement Research Centre, http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf

- http://ro.wikipedia.org/wiki/Genocidul_din_Rwanda

Criterii de redactare a articolului în revista „Diplomacy & Intelligence"

Articolul trebuie să pornească de la o *ipoteză sau întrebare de cercetare* în cadrul domeniului disciplinar al ştiinţelor sociale, politice, economice, a relaţiilor internaţionale şi de securitate şi/sau să urmărească tematici relevante pentru societatea internaţională şi românească contemporană. Articolul trebuie să ofere *contribuţii originale de cercetare empirică şi/sau teoretică*.

Criterii formale

Articolul trebuie să respecte următoarele criterii formale:

- 3 -7 pagini
- Font Palatina Linotype cu caracter de 12, cu diacritice
- Spaţiere la 1,5 rânduri
- Indent 2 dreapta/stânga

Structura articolului:

- Numele şi Prenumele autorului (o scurtă biografie – 2-3 rânduri)
- Abstract – 5-10 rânduri – Română şi Engleză/Franceză
- Cuvinte cheie
- Corpul articolului
- Concluzii

Reguli de citare: Citare în text

- *Volum de autor*

(Mandelbaum 2002, p.23) sau pentru mai multe pagini – (Mandelbaum 2002, pp.23-25)

La Bibliografie se citează astfel

- Mandelbaum, *Michael 2002. The ideas that conquered the world: Peace, democracy, and free markets in the twenty-first century*. New York: Public Affairs.
- *Articol în jurnal academic*

Citare în text (Lipson 1991, p.32)

Bibliografie

Lipson, Charles 1991. Why are some international agreements informal? *International organization*, 45, 495–538.

- *Capitol în volum colectiv*

Citare în text

(Keohane 1983)

Bibliografie

Keohane, Robert. 1983. "The Demand for International Regimes.'' In *International Regimes*, ed. Stephen Krasner, 56–67. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Articolele vor fi trimise pe adresa valeriua@gmail.com şi vor fi supuse atenției Consiliului Ştiințific pentru obținerea acceptului de publicare.

http://www.strategiiaplicate.ro/

© Centrul de Strategii Aplicate 2014